

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA EKONOMICKÉ ŽURNALISTIKY

Mediální obraz států v dluhové krizi

Media Image of Countries in Debt Crisis

Student: Andrea Pravdová

Vedoucí bakalářské práce: prof. JUDr. Ing. Igor Kotlán, Ph.D.

Ostrava 2016

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra ekonomické žurnalistiky

Zadání bakalářské práce

Student: **Andrea Pravdová**
Studijní program: B6202 Hospodářská politika a správa
Studijní obor: 7202R020 Ekonomická žurnalistika
Téma: Mediální obraz států v dluhové krizi
Media Image of Countries in Debt Crisis
Jazyk vypracování: čeština

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
 2. Státní bankrot jako riziko dluhové krize
 3. Známost vybraných států v médiích
 4. Využití řešené problematiky v žurnalistice
 5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratek
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce
Seznam příloh
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

BAUMAN, Zygmunt a Carlo BORDONI. *Stát v krizi*. Přeložila Barbora Votavová. Olomouc: Broken Books, 2015. ISBN 978-80-905309-7-3.
BANDULET, Bruno et al. *Zachránit Evropu? Obětovat euro!* Přeložil Jiří Vodvárko. Liberec: Dialog, 2012. ISBN 978-80-7424-052-2.
ŠEVČÍKOVÁ, Michaela. *Five crises of the European integration process*. Praha: Oeconomica, 2015. 168 stran. ISBN 978-80-245-2098-8.

Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí bakalářské práce: **prof. JUDr. Ing. Igor Kotlán, Ph.D.**

Datum zadání: 20.11.2015

Datum odevzdání: 06.05.2016

Doc. PhDr. PaedDr. Milan Sekanina, CSc.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Prohlašuji, že jsem celou práci, včetně všech příloh, vypracovala samostatně
a uvedla jsem všechny použité podklady a literaturu.

V Ostravě dne 6. 5. 2016

.....
Andrea Pravdová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala především Ing. Janě Gibarti, Ph.D. za její trpělivost, cenné rady a pomoc při psaní této bakalářské práce. Dále chci poděkovat svým rodičům, že mi vždy dali všechno potřebné k životu a dalšímu vzdělání. Obrovské díky patří hlavně mamince, která je mi velkou oporou nejen během studia, ale také při každodenních malichernostech. A v neposlední řadě děkuji také svému bratrovi a příteli za jejich podporu a pomoc.

Obsah

1	ÚVOD.....	5
2	STÁTNÍ BANKROT JAKO RIZIKO DLUHOVÉ KRIZE.....	7
2.1	Definice státního bankrotu.....	7
2.1.1	Jak vzniká státní bankrot	8
2.1.2	Důsledky bankrotu.....	9
2.2	Typy krizí.....	10
2.2.1	Dluhová krize	11
2.3	Nezávislí pozorovatelé.....	12
2.3.1	Rating	12
2.3.2	Důvěra investorů	14
2.4	Hospodářská politika	14
2.5	Veřejný rozpočet.....	15
2.5.1	Veřejný dluh.....	16
2.6	Státní rozpočet	18
2.6.1	Historický vývoj státního rozpočtu	18
2.6.2	Funkce státního rozpočtu.....	19
2.6.3	Příjmy státního rozpočtu.....	20
2.6.4	Výdaje státního rozpočtu	20
2.6.5	Bilance státního rozpočtu	21
2.7	Eurozóna	21
2.7.1	Maastrichtská kritéria	22
3	ZNÁMOST VYBRANÝCH STÁTŮ V MÉDIÍCH.....	24
3.1	Řecko	25
3.1.1	Známost řeckého státu v médiích	27

3.1.2	Zhodnocení mediální známosti.....	30
3.2	Irsko	31
3.2.1	Známost irského státu v médiích	33
3.2.2	Zhodnocení mediální známosti.....	35
3.3	Portugalsko	36
3.3.1	Známost portugalského státu v médiích	37
3.3.2	Zhodnocení mediální známosti.....	41
3.4	Srovnání mediální známosti Řecka, Irska a Portugalska	42
4	VYUŽITÍ ŘEŠENÉ PROBLEMATIKY V ŽURNALISTICE	44
4.1	Úvodní článek	44
4.2	Interview	48
4.3	Anketa	51
4.4	Recenze	53
5	ZÁVĚR.....	55
	Seznam literatury.....	57
	Seznam obrázků.....	64
	Seznam zkratk.....	65

1 ÚVOD

„Dluhová krize se šíří do světa!“... „Řecká dluhová krize eskaluje“... „Pozor, krize na obzoru!“... Tyhle titulky posledních pár let zaplňují sdělovací prostředky a slovní spojení dluhová krize je skloňováno snad ve všech pádech. První informace o přicházejících problémech došly až z Ameriky. Tam v roce 2007 splaskla hypoteční bublina, která následně ochromila světový finanční systém a jako obrovská vlna zasáhla i Evropu. Jen o několik měsíců později se eurozóna začala hroutit jako hromádka z karet a jeden stát za druhým vykazoval obrovský státní dluh. V této souvislosti se vytvořil nový fenomén *krize eurozóny*. Začalo to Řeckem, které nebylo schopné platit své závazky včas, a už několikrát mu hrozil státní bankrot. Další obětí se stalo Irsko a jeho problémy s bankovním sektorem. Portugalsko bylo třetí zemí eurozóny, která byla nucena požádat Evropskou unii a Mezinárodní měnový fond o záchranný balíček, aby se vyhnula státnímu bankrotu. Přesto jen malé procento běžných mediálních konzumentů ví, jaké jsou skutečné příčiny problémů těchto zemí. Média těmito informacím nevěnují patřičnou pozornost a až příliš často využívají toho nejmocnějšího nástroje, který mají. Nutí své adresáty číst jen to, o čem se rozhodnou napsat. A protože se dá předpokládat, že většina netráví večery nad odbornými knihami, přijímá za své pouze to, co je dáno v médiích. Právě tato spekulace byla podnětem a důvodem k zájmu o tento problém.

Cílem této bakalářské práce je nastínit základní teorii státního bankrotu, charakterizovat vznik, průběh a následky dluhové krize v Řecku, Irsku a Portugalsku a srovnat mediální přístup českých médií k těmto státům.

V práci bude využita především mediální analýza, pomocí které budou srovnávána jednotlivá média a jejich přístup k vybraným státům, a dále deskriptivní analýza. Také budou použity metody založené na co nejpřesnějším popisu zvolených pojmů a metody komparace a indukce, ze kterých budou vytvořeny závěry.

Bakalářská práce je bez úvodu a závěru rozdělena do tří kapitol. Druhá kapitola se bude věnovat obecné teorii státního bankrotu a definování několika pojmů, které s tím úzce souvisí. Bude vymezen pojem dluhová krize, veřejný rozpočet a státní rozpočet. V závěru kapitoly bude stručná charakteristika eurozóny, jež je důležitá pro potřeby další kapitoly.

Třetí kapitola bude zaměřená na přístup vybraných médií ke zvolenému státu. V úvodu každé podkapitoly bude stručně nastíněna situace jednotlivého státu, a poté budou

srovnány tři články ze tří různých médií, které byly zvoleny na základě podobnosti. V dílčím závěru bude sestaven graf četnosti článků v určitém období. Závěr kapitoly bude srovnávat mediální známost vybraných států.

Poslední kapitola práce bude věnována využití řešené problematiky v žurnalistice. V této části budou zpracovány čtyři žurnalistické žánry. Jedná se o úvodní článek, interview, anketu a recenzi. Všechny zmíněné články mají stejnou tematiku jako tato bakalářská práce.

2 STÁTNÍ BANKROT JAKO RIZIKO DLUHOVÉ KRIZE

Úpadek a krach, které tvoří synonymum pro bankrot, nejsou pro společnost neznámými slovy. Zvláště pak, mluví-li se o tom ve spojení se státem. Média aktuálně často a ráda používají termín státní bankrot v souvislosti s řeckou krizí, ale není to jen Řecko, které sužují ekonomické problémy. Státní bankrot je pak jen výsledkem nezvládnuté dluhové krize, a ta se objevuje v různých formách ve více státech. Aby bylo možné objasnit státní bankrot jako riziko dluhové krize, je potřeba vysvětlit několik pojmů, které s tím úzce souvisí. Dále bude kapitola stručně věnována eurozóně a kritériím potřebným pro vstup.

2.1 Definice státního bankrotu

I když se v médiích slovním spojením státní bankrot nešetří a v minulosti si jím prošly některé země hned několikrát, z hlediska všeobecné teorie je velmi obtížné něco najít. Na následujících řádcích budou vymezeny dva pojmy, které bývají často vzájemně nahrazovány, a to je státní bankrot a default.

Obecně pojem bankrot popisuje Bennett (2001, str. 2) jako „právní proces, který může dlužník provést, aby se ochránil před soudním stíháním věřitelů a stihl shromáždit potřebný obnos“. Dále dodává, že „bankrot vymaže nebo sprostí většinu dluhů u věřitelů a umožní dlužníkovi začít znovu, jakmile má splaceno“.

Původ tohoto slova údajně vychází z latinských slov banca (lavice) a rotta (zlomená), dohromady banca rotta. Historie se pak váže k italským kupcům, obchodníkům a lichvářům, kteří seděli u lavic a uzavírali obchody na městských trzích. Když nebyl kupec schopen splatit své dluhy, byla jeho lavice přelomena. Byl to symbol jeho finančního selhání. Angličtí kupci později název změnili na bankrupt (bankrot).

Ve článku zveřejněném Crown Financial Ministries (2003) rovněž vycházejí z této teorie. Lidé neschopní splácet své dluhy byli označováni za zkrachovalce a zloděje, kteří zasluhovali vážný trest. Římané navíc tyto lidi zbavovali jejich občanských práv a ve spoustě civilizací byli nuceni nosit rozlišovací oděvy.

Kohout (2013, str. 57) specifikuje pojem státní bankrot. Shledává ho však nepřesným. „Bankrot takřka nikdy nebývá kompletní.“ Podle něj je tedy vhodnější výraz částečná platební neschopnost státu nebo restrukturalizace dluhů. Stejnou definici přiřazuje Pikora a Šichtařová (2011, str. 120) termínu default. Rovněž ho vysvětlují jako dočasnou

neschopnost státu splácet své závazky a dále uvádějí, že „pokud média mluví o bankrotu, mají ve skutečnosti na mysli tzv. default. Česká analogie k tomuto výrazu prostě vážně neexistuje: ‚bankrot‘ či ‚selhání‘ není stoprocentně totéž co default“.

Bankrot znamená pro stát bolestivou a nepříjemnou situaci, kdy je vláda nucena požadovat po věřitelích snížení jistiny společně s úroky. Restrukturalizace dluhu poskytuje zemi částečnou úlevu a do jisté míry i svobodu, protože dojde ke změně platebních podmínek a k odpisu malé části dluhu (All I Say is, 2015).

Pro potřeby práce bude používána jednotná terminologie a default bude značit totéž co státní bankrot.

2.1.1 Jak vzniká státní bankrot

Podle Ševčíkové (2015) je bankrot země jednou z variant oddlužování a není nijak ojedinělou záležitostí. Od 20. let 19. století proběhlo ve světě přibližně 130 bankrotů (nejvíce v Latinské Americe), Evropa jich pak během minulých dvou století zažila více jak třicet.

Velké zadlužování země vzniká tehdy, když dále není schopna splácet své závazky včas nebo se rozhodne, že je ani splácet nebude. V prvním případě by se mohlo zdát, že není téměř možné, aby se stát dostal do úpadku. Stačí přece vydat státní dluhopisy a z těch následně dluh krýt. Jakmile se však stát začne ocitat v této nepříjemné situaci, finanční trhy to okamžitě zaregistrují a začne klesat důvěra investorů. Rovněž dojde ke zhoršení ratingového hodnocení a celý tento proces vyvolá zvýšení úrokové sazby. Tím se stát dostává do začarovaného kruhu. O vydané státní dluhopisy není na trhu zájem nebo jsou poskytovány za tak vysoký úrok, že si ho země nemůže dovolit a dluh se stále více prohlubuje.

Kohout (2013, str. 57) popisuje vznik státního bankrotu následovně: „Stát vydává víc, než kolik činí jeho příjmy. S rostoucím dluhem je dotyčný stát vnímán jako stále rizikovější dlužník. Úrokové sazby rostou a dluhová služba státu se prodražuje.“

Mises (2006, str. 906) vychází z hospodářského cyklu a špatných investic, tzv. mylných investic. „Jedná se o investice do nesprávných oblastí výroby, které vedou ke ztrátám kapitálu.“ Levné úrokové míry vyvolávají nadměrnou spotřebu a investice, které se však později ukážou jako mylné a následuje hospodářská deprese přivádějící firmy a státy k bankrotu (Holman & kol., 2005).

Mezi další nejčastější příčiny způsobující bankrot se řadí změna vlády, válka, revoluce nebo rozpad státu. Chancellor (2010) pak uvádí dalších osm příčin: zhoršení globálních kapitálových toků, neuvážené půjčování, podvodné půjčky, nadměrný zahraniční dluh, špatná úvěrová historie, neproduktivní půjčování, kumulace rizika, nízké výnosy, zvyšující se úrokové sazby a terminální dluh.

2.1.2 Důsledky bankrotu

Bankrot státu na rozdíl od osobního bankrotu nebo úpadku firmy nemá tak katastrofální následky, jak by se na první pohled mohlo zdát. S trochou nadsázky lze říci, že ekonomická situace země nebude sice pár měsíců, možná roků, příznivá, nicméně žádná ztráta majetku, obyvatel ani státních hranic nehrozí. Stát se nemusí obávat žádného exekutora, který by začal nalepovat žluté nálepky „exekučně zabaveno“ na cesty, pláže nebo radnice. Zkrátka stát nemůže jen tak zaniknout. Borensztein a Panizza (2008) se zabývají několika oblastmi, které státní bankrot zasáhne. Zaměřují se na pověst země, situaci v mezinárodním obchodu a domácí ekonomice a na politické důsledky. Obecně lze ale hovořit o těchto dopadech:

a) Dopad na důvěru ve stát

„Budování důvěry ve skupině je dlouhodobý a nikdy nekončící proces.“ (Kolařík, 2013, str. 53) Nejinak je tomu v případě státu. O to horší je pak situace, kdy zemi postihne default a takřka z minuty na minutu přichází o veškerou důvěryhodnost. Musí se na nějaký čas obejít bez investorů, případně se smířit s tím, že úroky plynoucí z úvěru budou vysoké.

b) Dopad na domácí ekonomiku

Oslabení domácí ekonomiky zapříčiněné státním bankrotem nastává ve chvíli, kdy je značná část dluhu tvořena domácími úvěry (Borensztein & Panizza, 2008). Úpadek bankovního sektoru způsobuje tzv. run na banky. Ten je vyvolán panikou vkladatelů, kteří se bojí o své uložené peníze a rychle je z banky vybírají (Boeckh, 2012). Rothbard o bankách tvrdí, že: „Banky vytvářejí peníze z ničeho (out of thin air) a nemusí je, tak jako všichni ostatní, získávat prodejem svých služeb. Krátce řečeno, banky jsou již – a to platí v každém okamžiku – zbankrotované, ale to není ‚objeveno‘ do té doby, než jejich zákazníci pojmou podezření a střemhlav započnou ‚run na banku‘... Takovéto bankovníctví by na skutečně svobodném trhu nemělo právo existovat stejně jako jiné formy implicitní krádeže“ (Holman & kol., 2005).

Bankrot státu zasahuje i do soukromé sféry, kdy spousta firem krachuje nebo se nachází v tíživých situacích. Nedůvěra ostatních států v domácí ekonomiku rovněž způsobuje zhoršování exportu, to se dále odráží v poklesu produkce a následném snížení HDP.

c) Dopad na obyvatelstvo

Negativní dopady na domácí ekonomiku se značně odrážejí i v obyvatelstvu. Při poklesu produkce dochází k omezování výroby, což vede k nucenému propouštění zaměstnanců a nárůstu nezaměstnanosti. Dosud produktivní obyvatelstvo je tak odkázáno na sociální podporu a snižuje se životní úroveň. Krach bankovního sektoru vede ke stejným důsledkům. Značná část domácností přichází o své úspory, to je nutí k šetření a ke snižování spotřeby, které ústí k omezení výroby. Ekonomika se začíná nacházet v bludném kruhu a lidé často ze zoufalé situace zacházejí do extrémů a páchají sebevraždy.

d) Dopad na ostatní státy

Řetězová reakce, která se spouští při bankrotu jednoho státu a přenáší se postupně na další státy, nastává z důvodu propojení ekonomik. Ať už se jedná o věřitele, nebo o hospodářského partnera, je vysoce pravděpodobné, že se problémy promítnou i do jeho ekonomiky.

e) Dopad na věřitele

Věřitelé v důsledku bankrotu státu přicházejí o velkou část svých investovaných peněz. Vložené finanční prostředky jim nejsou navráceny, a tak jim nezbyvá nic jiného, než své příští investice důkladně zhodnotit.

2.2 Typy krizí

Slovo krize má mnoho významů a lze ho v různých oborech chápat jinak. V této práci bude na krizi pohlíženo z ekonomického hlediska, kde představuje „období recese, pro které je typický nedostatek investic, pokles výroby a vzestup nezaměstnanosti“. (Bauman & Bordoni, 2015, str. 14) Státní bankrot zahrnuje všechny zmíněné aspekty a krize v tomto případě může být zlou předzvěstí.

Podle makroekonomických učebnic spadá v hospodářském cyklu krize, respektive recese, do období kontrakce. V této fázi dochází k poklesu reálného hrubého domácího produktu, zvyšují se ceny a nastávají potíže s odbytem, které vedou k růstu nezaměstnanosti.

Recese je vyznačována jako pokles reálného HDP alespoň dvě po sobě jdoucí čtvrtletí. Jestliže trvá déle jak šest měsíců, jedná se o depresi, v hospodářském cyklu nazýváno jako fáze dna. Kolik měsíců nebo let budou jednotlivé fáze cyklu trvat a jaké budou mít dopady na ekonomiku státu, není přesně stanoveno (Jurečka & kol., 2016).

Vzhledem k tomu, že neexistuje jednotná definice pro vznik krize, rozlišuje se několik typů krizí, které mají odlišné příčiny, průběh i následky. Jedná se například o krizi měnovou, bankovní, systémovou, dluhovou a hospodářskou recesi. V praxi se však stává, že se jednotlivé krize vzájemně prolínají a doplňují a v konečném důsledku všechny krize mohou vést ke státnímu bankrotu.

Pro zaměření práce bude pozornost soustředěna pouze na krizi dluhovou.

2.2.1 Dluhová krize

Pojem dluhová krize obecně vyjadřuje neschopnost země splácet své závazky. Dvořák (2008, str. 170) uvádí, že „tento pojem je používán převážně k označení externích dluhových krizí, které se projevují neschopností země splácet zahraniční dluh“.

„Vysoce zadlužený stát se pak stává méně důvěryhodným na finančních trzích a je pro něj obtížné si půjčit na finančním trhu a financovat své aktivity. Tato situace se nazývá dluhová krize a může vést k poklesu hospodářské aktivity, tj. k hospodářské krizi.“ (Černohorský & Teplý, 2011, str. 294)

Dvořák (2008) rovněž vidí důvod vzniku dluhové krize v ohrožené důvěryhodnosti země, která souvisí s vnějším dluhovým problémem. K tomu podle něj dochází ve chvíli, kdy se nesplácení soukromých dluhů vůči zahraničním subjektům stane masovým jevem. Snížená důvěryhodnost země způsobí odliv kapitálu, dojde k tlaku na kurz domácí měny a ke vzniku měnové krize. Dluhová krize pak vzniká v případě, kdy znehodnocení domácí měny způsobuje zvýšení reálného objemu nesplácených zahraničních úvěrů a dluhové břemeno se přesouvá na banky a do veřejných financí.

Neschopnost země splácet svůj zahraniční dluh obecně spadá pod pojem externí (vnější) dluhová krize. Dalším typem je krize interní (vnitřní), která vzniká předlužením vnitřních ekonomik.

2.3 Nezávislí pozorovatelé

Nezávislí pozorovatelé jsou nedílnou součástí každého státu, ať už je jeho ekonomická situace jakákoliv. Jejich rozhodnutí je stěžejní pro bankrotující stát, neboť využívají mnoho nástrojů pro svá rozhodování o budoucích investicích. V současné době mezi nejznámější nástroje patří rating a důvěra investorů, která obsahuje celou škálu faktorů, pomocí nichž se investoři rozhodují.

2.3.1 Rating

„Rating je písemná zkratka, která udává pravděpodobnost vzniku platební neschopnosti bank, průmyslových podniků, ale také obcí nebo států.“ (Kohout, 2013, str. 136)

Podle Pikory a Šichtařové (2011, str. 135) „rating odráží právě důvěru v to, s jakou jistotou stát plní své závazky.“

Agentura Standard & Poor's (2016) definuje rating jako jeden z mnoha nástrojů, který mohou investoři použít při rozhodování o nákupu dluhopisů a dalších cenných papírů. Dále rozděluje vydávané ratingy na krátkodobé a dlouhodobé. Ve Spojených státech je krátkodobý rating přiřazován závazkům, které jsou splatné do 365 dnů. Ty delší potom řeší dlouhodobý rating.

Ratingovým hodnocením se zabývají ratingové agentury a jeho proces tvorby je náročný. Agentury, které hodnotí subjekty (firmy, stát), musí být zcela nezávislé a důvěryhodné. Rating se provádí na základě kvantitativních a kvalitativních faktorů. Mezi kvalitativní faktory patří (Liška & Vinš, 2005):

- faktory specifické pro společnost,
- faktory odvětvové,
- faktory specifické pro určitý stát (sovereign risk).

Kvantitativními faktory jsou například (Liška & Vinš, 2005):

- řízení,
- vládní politika,
- pracovní vztahy,
- právní závazky,

- technologické a technické změny apod.

Pro hodnocení se využívají jednoduché symboly. Většinou se jedná o kombinaci velkých a malých písmen, číslic a znaků (např.: Aaa, Baa1, BB+, CCC). Každý ze symbolů náleží buď do pásma investičního, nebo do pásma spekulativního. Subjekty spadající do investičního pásma mají vysoký rating, a to znamená, že jsou považovány za spolehlivé a méně rizikové. Kdežto subjekty v pásmu spekulativním jsou brány jako více rizikové. Rozdělení do jednotlivých pásem záleží na používané symbolice dané ratingové agentury. Příložená tabulka 2. 1 znázorňuje symboliku používanou agenturou Moody's, Standard & Poor's a Fitch.

Tab. 2. 1 Ukázka vybraných ratingových hodnocení u vybraných agentur

Moody's	Standard & Poor's, Fitch
Investiční pásmo	
Aaa	AAA
Aa1	AA+
A2	A
A3	A-
B1	B+
B2	B
B3	B-
Spekulativní pásmo	
Caa1	CCC+
Caa2	CCC
Caa3	CCC-
Ca	CC
C	C
SD	SD
D	D

zdroj: Česká národní banka (2016), vlastní zpracování

2.3.2 Důvěra investorů

Pikora a Šichtařová (2011, str. 125) uvádějí, že důležitější než rating země je důvěra v politiky. „Pokud se zdá, že má země politiky schopné a ochotné situaci řešit, investoři se nebojí tolik.“

Důvěra investorů je další nástroj, který slouží pro rozhodování o budoucích investicích. Důvěra v ekonomiku dané země je měřena pomocí indexu důvěry. Čím vyšší bodová hodnota, tím větší je důvěra. Naopak klesání bodových hodnot značí snižující se důvěru. Existuje řada faktorů, které ovlivňují investory. Jedním z nich by mohlo být i samotné zadlužení země. Tento fakt je však mylný. Není totiž přesně dána hranice dluhu, od které by investování mohlo být rizikovější. Jinak řečeno, země s vyšším dluhem může mít větší důvěru investorů než země s nižším dluhem (Šichtařová & Pikora, 2011). Mezi hlavní faktory, které mají vliv na důvěru investorů, patří i aktuální ekonomická a politická situace země (v současné době se jedná například o uprchlickou krizi).

2.4 Hospodářská politika

Hospodářská politika státu svými opatřeními, cíli, rozhodovacími procesy a nástroji záměrně působí na ekonomický vývoj země a zároveň se snaží dosahovat stanovených cílů. Špatně prováděná hospodářská politika může mít pro stát rovněž fatální následky.

Cíle hospodářské politiky jsou seřazeny hierarchicky a svou základnu mají postavenou na tradičních ekonomických cílech, mezi něž patří:

- stabilní ekonomický růst,
- nízká nezaměstnanost,
- nízká a stabilní míra inflace
- a vyvážená platební bilance.

Jedná se o tzv. Magický čtyřúhelník, pomocí něhož je měřena účinnost hospodářské politiky.

Nad tradičními cíli se nachází základní společenské hodnoty, k nimž spadá:

- svoboda,
- spravedlnost,
- jistota,

- pokrok,
- nezávislost,
- demokracie
- a racionalita.

Vrchol pak tvoří maximalizace společenského blahobytu.

Mezi jednotlivými cíli rovněž mohou existovat vztahy, a to buď horizontální, nebo vertikální. Horizontální vztahy se rozdělují na vztahy negace či konfliktnosti; neutrality či nezávislosti; komplementarity a vztah totožnosti. Vertikální vztahy umožňují státu, aby se mohl efektivně rozhodnout, který z cílů je pro něj prioritou, tzv. vztah nadřazenosti a podřazenosti. Aby mohlo být těchto cílů dosaženo, je potřeba užití nástrojů hospodářské politiky.

Jde o nástroje (Dvořáček & Slunčík, 2012):

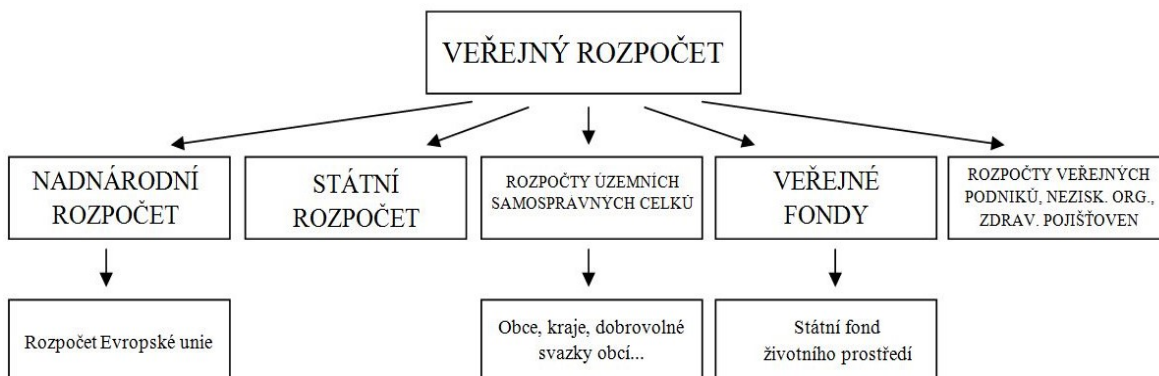
- fiskální politiky,
- monetární politiky,
- důchodové politiky,
- zahraničně-ekonomické politiky.

A právě pomocí nástrojů fiskální politiky může vláda prostřednictvím veřejných rozpočtů (státního rozpočtu) ovlivňovat ekonomický vývoj státu (Ochrana, Pavel, Vítek & kol., 2010).

2.5 Veřejný rozpočet

Pojem veřejný rozpočet v sobě ukrývá bilanci, tedy jakýsi celkový přehled o příjmech a výdajích. Nejvýznamnější složku veřejného rozpočtu představuje státní rozpočet. Podle některých ekonomů tvoří většinou část rozpočtu. Není proto divu, že mnohá média mezi těmito slovy, tedy mezi veřejným rozpočtem a státním rozpočtem (často též vládním rozpočtem), dělají rovnítko. Na následujícím obrázku 2. 1 je zobrazeno členění veřejného rozpočtu.

Obr. 2. 1 Členění veřejného rozpočtu

zdroj: Černohorský a Teplý (2011, str. 280), vlastní zpracování

Všeobecně jsou známy tři typy rozpočtu:

- **přebytkový rozpočet** nastává ve chvíli, kdy jsou příjmy větší než výdaje,
- **vyrovnaný rozpočet** značí rovnováhu mezi příjmy a výdaji,
- **deficitní (schodkový) rozpočet** je označení pro situaci, kdy jsou příjmy menší než výdaje.

V souvislosti s dluhovou krizí a státním bankrotem bude podstatný deficitní veřejný rozpočet. Proto je rovněž důležité definovat pojem veřejný dluh.

2.5.1 Veřejný dluh

Ševčíková (2015) uvádí, že v průběhu jakékoliv krize obvykle dochází k růstu vládních výdajů, a to vede k růstu rozpočtových deficitů. Dvořák (2008) definuje rozpočtový deficit jako stav, kdy v určitém rozpočtovém období převyšuje objem veřejných výdajů objem veřejných příjmů. Když tento stav přetrvává dlouhodoběji, vzniká a narůstá veřejné zadlužení. Jinak řečeno, je důležité, aby negativní finanční důsledek deficitu byl krytý. V případě dluhového krytí dochází k dlouhodobé fiskální nerovnováze, tedy k nárůstu veřejného dluhu.

„Veřejný dluh je dluh státu. Je chápán jako souhrn veškerých závazků státu vůči ostatním ekonomickým subjektům“ (Kovář & kol., 2007, str. 323).

Veřejný dluh lze rozlišovat podle místa vzniku. Jedná se buď o domácí (vnitřní) dluh nebo zahraniční (vnější) dluh a dále podle způsobu vykazování se dělí na oficiální a skrytý.

„Veřejný dluh je zpravidla vykazován jako hrubý veřejný dluh, tj. souhrn závazků státu bez ohledu na velikost státních pohledávek“ (Černohorský & Teplý, 2011, str. 291). Čistý dluh by se pak vypočítal jako rozdíl mezi hrubým dluhem a pohledávkami státu. Podle Černohorského a Teplého (2011) je však čistý dluh nevhodný pro mezinárodní srovnání, neboť k nim patří problémy jako vymahatelnost pohledávky, výběr aktiv a způsob oceňování, přičemž každý stát řeší tyto problémy rozdílně. Jako hlavní příčinu vzniku veřejného dluhu autoři uvádějí deficity státního rozpočtu.

Jako další příčinu vzniku veřejného dluhu uvádí Švihlíková (2011) situaci, kdy veřejný sektor převezme dluhy soukromého sektoru, tzv. bail-out (finanční pomoc subjektům, kterým hrozí bankrot). Odkazuje na případ Irska, které tím spáchalo ekonomickou sebevraždu. Dalšími, vedlejšími, avšak stále velmi důležitými příčinami, mohou být příčiny politické nebo investiční, kdy stát poskytne více finančních prostředků, než si může dovolit.

Nejčastější forma krytí veřejného dluhu je v podobě obligací (státních dluhopisů). Podle doby splatnosti se rozděluje na krátkodobé, střednědobé a dlouhodobé. Dále mohou být obchodovatelné, nebo neobchodovatelné.

K dalším možnostem krytí veřejného dluhu, kromě vydání státních dluhopisů, patří přijetí úvěru. Nejčastěji je přijímán od Mezinárodního měnového fondu, skupiny Světová banka, Evropské investiční banky a jiných regionálních mezinárodních finančních institucí (Černohorský & Teplý, 2011).

Každá negativní událost s sebou přináší i negativní důsledky. Nejinak je tomu u veřejného zadlužení. Tady dokonce nastává proces řetězové reakce, kdy důsledek vyvolá znovu příčinu vzniku. Jak už bylo psáno výše, dlouhodobé rozpočtové deficity vedou k nárůstu veřejného zadlužení. To vede ke zvyšování úrokových výdajů a ty se podílí na přetrvávání budoucích rozpočtových deficitů, které je potřeba krýt... Situace je tedy stejná jako na začátku. Vláda v takové chvíli nemá moc prostoru pro rozhodování, a to se projevuje ve vysokém nárůstu cen a nezaměstnanosti. Zvýšení úrokové míry a následný pokles soukromé spotřeby a investic patří mezi další důsledky veřejného zadlužení.

2.6 Státní rozpočet

Státní rozpočet je nástroj fiskální politiky a tvoří část veřejného rozpočtu (viz obr. 2.1), dokonce se jedná o jeho nejvýznamnější složku. Někteří ekonomové uvádějí, že státní rozpočet tvoří více než 70 % veřejného rozpočtu, jiní tvrdí, že to mnohdy dosahuje až k 90 %.

„Státní rozpočet je centralizovaný peněžní fond, který vytvářejí, rozdělují a používají ústřední orgány státní správy“ (Kliková & Kotlán, 2012, str. 144).

„Státní rozpočet slouží v zásadě ke dvěma účelům: prvním je financování veřejných statků a druhým je přerozdělování“ (Holman & Pospíchalová, 2012, str. 175).

Podle OECD (2002) představuje státní rozpočet dokument vlády, který obsahuje komplexní souhrn veškerých příjmů a výdajů pro zhodnocení a zvolení vhodné politiky. Dále by měl zahrnovat střednědobou perspektivu ilustrující vývoj příjmů a výdajů v příštích nejméně dvou letech.

Z výše uvedených definic je tedy zřejmé, jaký je rozdíl mezi státním rozpočtem a veřejným rozpočtem, respektive rozdíl mezi státním dluhem a veřejným dluhem. Státní dluh zahrnuje pouze dluh státu, kdežto veřejný dluh je souhrnné označení pro dluh státu, územních samosprávních celků, veřejných fondů, veřejných podniků, neziskových organizací a dluhy zdravotních pojišťoven.

V České republice má státní rozpočet podobu zákona (Zákon č. 400/2015 Sb.) stejně tak jako i ve většině dalších zemí. Představuje plán hospodaření státu a je sestavován Ministerstvem financí na jeden kalendářní rok. Návrh zákona se předkládá vládě, která ho dále posílá Poslanecké sněmovně k projednání a schválení, případně zamítnutí.

2.6.1 Historický vývoj státního rozpočtu

Merkantilisté spojovali bohatství země se stavem státní pokladny, pomocí níž bylo umožněno panovníkovi tvořit silnou armádu. Xenofont zase spatřoval zdroj bohatství a daňových příjmů v obchodu (Holman & kol., 2005). Už několik tisíc let před naším letopočtem sloužily daně jako příjem do státní pokladny a postupně se vyvíjely až do dnešní podoby. Stejně tak je tomu i v případě státního rozpočtu, který si v historii prošel řadou změn a postupně se formoval. Mezi nejznámější pojetí státního rozpočtu patří klasická politická ekonomie a Keynesiánská hospodářská politika.

Za počátek klasické politické ekonomie je považován rok 1776, kdy Adam Smith publikoval práci Pojednání o podstatě a původu bohatství národů. Bohatství národů patří mezi klíčová témata politické ekonomie, také se ale zabývá teorií hodnoty a rozdělování a neviditelnou rukou trhu, která je s touto vědou spojována nejčastěji. Podle Smithe nemůže být národní hospodářství regulováno jako velká farma (Holman & kol., 2005). Stát by se měl v zasahování omezit a ponechat ekonomiku samoregulaci. S touto vědou je rovněž spojováno tzv. zlaté pravidlo vyrovnanosti státního rozpočtu (Červenka, 2009, str. 11), tedy nutnost vyrovnaného státního rozpočtu. Na klasickou ekonomii poté navázala neoklasická škola.

„V důsledku Velké hospodářské krize (1929-1933) se neoklasická ekonomie otřásla v základech a důvěra v neviditelnou ruku trhu poklesla“ (Palatková, 2011, str. 121). V tu dobu přišel J. M. Keynes se svou „Keynesiánskou revolucí“, která přinesla opačný pohled na ekonomiku státu (Kliková & Kotlán, 2012):

- státní zásahy pomocí fiskální politiky jsou důležité pro správné fungování státu,
- státní rozpočet nemusí být nutně každoročně vyrovnaný.

Později se však ukázalo, že důsledky keynesiánské hospodářské politiky nejsou tak příznivé, jak se očekávalo. Došlo k obrovskému nárůstu státního dluhu a k růstu inflace.

2.6.2 Funkce státního rozpočtu

Všeobecně jsou známy tři hlavní ekonomické funkce státního rozpočtu. Jedná se o funkci alokační, redistribuční a stabilizační:

1. **Alokační funkce:** tato funkce se vztahuje k rozdělování ekonomických zdrojů, o jejichž využití rozhoduje vláda. Její podstatou je soustředování a vydávání finančních prostředků potřebných k financování veřejných statků. Veřejnými statky se rozumí zboží a služby, které nejsou zajišťovány v dostatečné míře soukromými subjekty, neboť z něj nemají potřebný zisk. Jedná se o obranu země, výzkum, ochranu a tvorbu životního prostředí apod.
2. **Redistribuční funkce:** podstata funkce spočívá v přerozdělování důchodů ekonomickým subjektům. Cílem je zmírnit důchodové a majetkové nerovnosti ve společnosti.

3. **Stabilizační funkce:** souvisí s ovlivňováním agregátní poptávky. Na základě expanzivního nebo restriktivního zaměření fiskální politiky může dojít ke zmírnění hospodářského cyklu a inflačního tlaku.

2.6.3 Příjmy státního rozpočtu

Základní rozdělení příjmů je na běžné příjmy a kapitálové. Významnou položku tvoří pojistné na sociální zabezpečení (důchodové pojištění, nemocenské) a daně, které patří do běžných příjmů. Daně se dále rozdělují na (Ministerstvo financí České republiky, 2015):

- **přímé daně:** plátce daně je zároveň poplatníkem a daň se odvádí přímo z příjmu nebo majetku – daň z příjmu fyzických osob, daň z příjmu právnických osob, daň z nemovitosti, z převodu nemovitosti, dědická, darovací a silniční daň,
- **nepřímé daně:** jedná se o daň zahrnutou v ceně zboží nebo služby – univerzální daň (daň z přidané hodnoty), selektivní daň (spotřební daň) a ekologická daň (daň z elektřiny, ze zemního plynu, za znečištění vzduchu a vody, za odpad).

Další část příjmů tvoří nedaňové příjmy, které jsou ve formě poplatků, pokut, příjmů z vlastní činnosti, příjmů z pronájmu majetku apod. (Černohorský & Teplý, 2011). Do kapitálových patří příjmy z prodeje dlouhodobého majetku, dotace a transfery z nadnárodních fondů, ty se řadí do nenávratných příjmů. Jako návratné finanční zdroje se považují výnosy z prodeje státních dluhopisů a přijaté úvěry.

2.6.4 Výdaje státního rozpočtu

Výdaje státního rozpočtu se rovněž dělí na běžné a kapitálové (investiční). Velkou část výdajů tvoří mandatorní výdaje. „Jde o ty výdajové položky, které je stát povinen zajišťovat dle zákona a vláda samotná nemůže jejich výši nijak ovlivnit“ (ICV, 2016). Patří mezi ně například dávky důchodového pojištění, nemocenského pojištění, sociální podpora, podpora v nezaměstnanosti apod.

Základní rozdělení výdajů (Urban, 2015):

- **vládní nákupy:** financování státní správy, zajišťování bezpečnosti a obrany země,
- **transferové platby:** sociální dávky, podpora a příspěvky v nezaměstnanosti,
- **sociální infrastruktura:** výdaje na školství, zdravotnictví a sociální služby obyvatelstva,

- **podpora firem v podobě státních subvencí:** doprava, zemědělství, podpora exportu,
- **výdaje spojené se splacením státního dluhu.**

2.6.5 Bilance státního rozpočtu

Bilance státního rozpočtu je definována ve třech případech:

1. **přebytek státního rozpočtu** nastává v případě, že jsou příjmy větší než výdaje,
2. **vyrovnanost státního rozpočtu** je dána stejnou výší příjmů a výdajů,
3. jestliže jsou výdaje větší než příjmy, **státní rozpočet je schodkový (deficitní).**

V současné chvíli ekonomiky většiny zemí vykazují schodkový státní rozpočet. „Celkový deficit státního rozpočtu se skládá z primárního deficitu (zahrnující hotovostní příjmy a výdaje daného rozpočtového období) a úroků z veřejného dluhu“ (Lacina & kol., 2007, str. 388). Nejčastější formou krytí deficitu je dluhové krytí neboli prodej státních dluhopisů. Další možností je krátkodobá půjčka od centrální banky v podobě státních pokladničních poukázek. Hrbková a kol. (2015) uvádí ještě další možnosti krytí, patří mezi ně krytí rozpočtovými přebytky z minulých let, růst daní nebo prodej majetku.

Deficit státního rozpočtu se dále skládá ze dvou složek. Jedna složka je tvořená cyklickým deficitem a druhá strukturálním. Cyklický deficit je označení pro pokles ekonomické aktivity, respektive pro označení současného ekonomického stavu. Strukturální deficit představuje pak část schodku, který není způsoben ekonomickými výkyvy. Jakmile se ekonomika dostane z recese, cyklický deficit obvykle zmizí, kdežto strukturální dále přetrvává (Hall & Lieberman, 2009).

Cyklický deficit je někdy též označován jako pasivní deficit. Vzniká z vnějších příčin, mezi které patří třeba hospodářský pokles. Naopak strukturální deficit je deficit aktivní a vzniká v důsledku aktivní činnosti vlády (Ochrana, Pavel, Vítek, & kol., 2010).

2.7 Eurozóna

Pro potřeby třetí kapitoly je ještě nutné zmínit ve stručnosti základní definice k eurozóně a vypsát Maastrichtská konvergenční kritéria.

Pojmem eurozóna se rozumí označení pro státy Evropské unie, které spojuje jednotná měna euro. Momentálně (duben 2016) se v eurozóně nachází 19 států: Belgie, Estonsko,

Finsko, Francie, Irsko, Itálie, Kypr, Litva, Lotyšsko, Lucembursko, Malta, Německo, Nizozemsko, Portugalsko, Rakousko, Řecko, Slovensko, Slovinsko a Španělsko. Evropskou unii pak dohromady tvoří států 28. Kromě výše zmíněných tam dále patří Bulharsko, Česká republika, Dánsko, Chorvatsko, Maďarsko, Polsko, Rumunsko, Švédsko a Velká Británie. Všechny tyto země jsou zavázány Maastrichtskou smlouvou, která jim ukládá povinnost přijmout jednotnou měnu euro, jakmile budou splňovat konvergenční kritéria. Jedinou a trvalou výjimkou je Velká Británie a Dánsko, které si i nadále mohou ponechat svou měnu. V souvislosti s probíhající krizí eurozóny vládne mezi ekonomy a politiky, ale i mezi širokou veřejností spekulace, jestli jednotná měna nevyvolává v současném světě zlo.

Hankel (2012) k euru přistupuje svérázným způsobem. Podle něj je to totiž právě společná měna, která způsobuje „svaz bankrotujících euro-států“. Uvádí tři důvody, proč by si stát měl zachovat svou vlastní měnu. Argumenty vystavil na Islandu, který se pomocí vlastní měny dostal zpět na nohy a opět je důvěryhodným státem:

1. Stát s vlastní měnou není odkázán na cizí pomoc a pomůže si vždy sám.
2. Stát s vlastní měnou může předcházet bankrotu tím, že znehodnotí vlastní měnu, a tím zvýší konkurenceschopnost ekonomiky.
3. Poslední ponaučení a výhodu shledává v zachování větší nezávislosti státu.

Naopak Sedláček (2011) nevidí současnou krizi jako problém eura. „Pokud se dobře pamatuji, tak krize nezačala v Evropě, ale v USA, kde se eurem moc neplatí.“

Mediální svět je však zachvácen obecnou informací, že spouštěčem krize eurozóny bylo Řecko, které dodávalo falešné údaje z oblasti veřejných financí. Záměrně zkreslené informace měly umožnit, aby Řecko splnilo Maastrichtská kritéria a mohlo tak vstoupit do eurozóny.

2.7.1 Maastrichtská kritéria

V roce 1992 byla v Maastrichtu podepsána Smlouva o Evropské unii, tzv. Maastrichtská smlouva. Původní název Evropské společenství byl změněn na Evropská unie, byly zavedeny dva nové pilíře a také došlo k přijetí konvergenčních kritérií, známých též jako Maastrichtská kritéria. Důvodem těchto kritérií byla odlišnost makroekonomických situací jednotlivých států a jejich nedostatečná připravenost pro vstup do eurozóny.

Konvergenční kritéria „představují hospodářské cíle a institucionální změny, které země musí splnit dříve, než přijmou jednotnou měnu a vstoupí do eurozóny“ (Polouček & kol., 2009, str. 391).

Maastrichtská kritéria se skládají ze čtyř norem (Artis & Nixon, 2007):

1. **Cenová stabilita:** průměrná míra inflace spotřebitelských cen, která je měřena v průběhu jednoho roku, nesmí překročit o více než 1,5 % průměrnou míru inflace tří nejvyspělejších států EU v oblasti cenové stability.
2. **Dlouhodobé úrokové sazby:** celoroční průměrná nominální úroková sazba nesmí překročit o více než dva procentní body průměrnou míru tří států EU s nejlepším výsledkem v oblasti cenové stability.
3. **Stabilita kurzu měny:** účast v ERM II po dobu alespoň dvou let bez výrazného napětí nebo devalvace centrální parity.
4. **Udržitelnost veřejných financí:** deficit veřejných financí nesmí být větší než 3 % HDP a u veřejného dluhu nesmí referenční hodnota přesahovat 60 % HDP. Výjimky jsou povoleny v případě, že deficit podstatně klesl nebo se nepřetržitě snižoval, až se přiblížil k referenční hodnotě, nebo překročení referenční hodnoty bylo jen výjimečné a dočasné.

3 ZNÁMOST VYBRANÝCH STÁTŮ V MÉDIÍCH

Média jsou nositelem informací. Jejich hlavní cíl je předat konečnému konzumentovi zprávu co nejrychleji a co nejpřesněji, vyjma takových typů médií, jejichž informace nejsou založeny na včasnosti. Průlomem v mediálním světě byl vývoj rozhlasového vysílání, později pak i televizního. Najednou bylo možné vysílat aktuální dění téměř bez prodlevy a žádanost novin začala slábnout, neboť den staré noviny ztratily svou hodnotu. Svůj dosavadní největší rozmach však média zažila na konci 20. století a začátku 21. století, kdy se začal utvářet nový fenomén. Internet. Hovoří se o něm, jako o nejrychleji rozvíjejícím se médiu, které začalo postupně nahrazovat tištěné noviny a díky snadnému přístupu k informacím se stal oblíbeným zdrojem pro rychlé a aktuální zprávy. Internet se stal nejmocnějším nástrojem současné doby a právě na tomto médiu bude vystavěna třetí kapitola. Analýza srovnání známosti vybraných států v médiích bude aplikována na tři státy, kterými jsou Řecko, Irsko a Portugalsko. Státy byly vybrány na základě podobnosti ekonomických problémů, které vedly k tomu, že jako první požádaly v době dluhové krize o finanční pomoc Evropskou unii a Mezinárodní měnový fond.

V následujících podkapitolách bude rozebrán vždy jeden konkrétní stát. Začátek bude stručně zachycovat příčiny, průběh a následky krize, a poté dojde ke srovnání přístupu jednotlivých médií ke stejným událostem. Pozornost bude věnována především období, kdy se stát začal ocitát v dluhové krizi. Tohle pohyblivé období bude pro každou zemi jiné. Protože je tento rozbor zaměřen především na české čtenáře, pro analýzu jsou vybrána dvě česká a jednoho zahraniční médium. Při porovnávání mezi českými médii, konkrétně mezi iDnes.cz a aktualne.cz, je cílem zjistit, jak autoři těchto médií ke zprávě přistupují, jaké používají zdroje a jaká je informační hodnota pro čtenáře. Na zahraniční zdroj je spíše pohlíženo jako na zdroj, ze kterého čeští autoři mohou čerpat.

V závěru každé dílčí kapitoly bude sestaven graf četnosti článků ve třech českých médiích za jeden měsíc. Jedná se o elektronická média, která mají podobný obsah a strukturu webu, konkrétně již zmíněné iDnes.cz a aktualne.cz. Třetím zástupcem českých médií jsou novinky.cz. Období bude u jednotlivých států odlišné, přesto byla zachována tematická podobnost, aby při srovnávání bylo jasné prokazatelné, že zájem médií o stejnou problematiku je u každého státu různý.

3.1 Řecko

Helénská republika, jak se Řecku někdy říká, je parlamentní republika ležící na jihu Evropy. Domovina významných spisovatelů a myslitelů počítá okolo 11 milionů obyvatel (Hellenic Statistical Authority, 2015) a společně s Athénami, hlavním městem, tvoří zemi s bohatou historií, zajímavou kulturou a krásnou přírodou. Do Evropského společenství, dnes přejmenováno na EU, Řecko vstoupilo v roce 1981 a společnou měnu euro začalo používat v roce 2001 (Evropa, 2016). Prezidentem v současné době je Prokopis Pavlopoulos, kterému funkční období začalo v roce 2015.

Řeckou ekonomiku z největší části tvoří turistický ruch, námořnický průmysl a zemědělství. Pěstuje se zde například kukuřice, vinná réva, olivy, brambory a pšenice. Naopak chov zvířat v posledních letech upadá (Evropa, 2016). Z globálního hlediska patří řecká ekonomika mezi nejhorší a dlouhodobě se potýká s dluhovou krizí.

Počátky zadlužení ekonomiky sahají do 90. let minulého století. Konkrétně se mluví o roku 1996, kdy byla země ovládána mocí strany PASOK, a do premiérského křesla usedl Konstantinos Simitis. Ten také ve stejném roce vystřídal Andrease Papandreoua a stal se předsedou strany PASOK. Už v té době státní pokladna přesahovala své možnosti, které byly zapříčiněny jednak špatnou rozpočtovou politikou Andrease Papandreoua a také později řeckou drachmou. Drachmu totiž v roce 2001 nahradila měna euro, což byl podle většiny ekonomů krok do černé pasti. Zfalšované statistiky pomohly Řecku projít přes Maastrichtská konvergenční kritéria a vstoupit do eurozóny. Vláda tak měla otevřené nové možnosti na finančních trzích, které umožnily Řecku půjčovat si mnohem víc, než by bylo možné se starou měnou.

Velikost státního dluhu byla rovněž podpořena pořádáním olympijských her v roce 2004, kdy bylo vynaloženo velké množství investic do infrastruktury a na organizaci. Sedm let se budovala nová letiště, stadiony, zlepšovaly se trasy metra a jiné dopravy. Výdaje se vyšplhaly k 8,5 miliardám eur a byly tak značnou přítěží řecké ekonomice (Reynolds, 2015).

Nemalý vliv na prohlubování krize mělo špatné fungování pravicové strany Nová demokracie v čele s Kostasem Karamanlisem. V roce 2004 se stal také novým premiérem a odhalil nesprávné kroky bývalé vlády. Kromě zatajování skutečné míry HDP a inflace Karamanlise zjistil, že předchozí vláda nezaznamenala řadu nákladů spojenou s pořádáním olympijských her. Navíc velká část staveb byla stále rozestavěná a jejich rychlé dokončení

znamenal mnohem vyšší výdaje, které vedly k navýšení zadlužení (BBC News, 2004). Za jeho vlády se rovněž hovoří o velkých korupčních skandálech a daňových únicích, které ekonomiku Řecka potopily ještě víc.

Konec roku 2009 je uváděn jako začátek řecké dluhové krize. Vláda oznámila, že stav veřejných financí byl celou dobu nadlehčován a data neukazovala skutečnost. Veřejný dluh se v tomto roce podle řeckého statistického údaje vyšplhal na 300 miliard eur, což bylo oproti roku 2006 o bezmála 80 miliard eur více (vývoj státního dluhu v dalších letech a porovnání s Irskem a Portugalskem viz příloha 2 a 5) (Hellenic Statistical Authority, 2015). O rok později, v květnu 2010, bylo Řecko nuceno požádat o první nápravný program a stalo se tak první zemí v eurozóně, které žádalo finanční pomoc. Celková částka činila 110 miliard eur (Malý, 2013). Důvěryhodnost v ekonomiku klesala a nezávislí pozorovatelé byli nuceni snižovat rating země.

Ani řada opatření, ke kterým se Řecko společně s přijetím pomoci zavázalo, nepomohla k překonání krize. Aby stát nebyl nucen vyhlásit bankrot, dostal v roce 2012 další finanční pomoc, a prošel si tak pouze bail-outem. Kritické roky dále pokračují. V roce 2013 se nezaměstnanost vyšplhala na 27,5 % a veřejný dluh dosahoval k 320 mld. eur (Hellenic Statistical Authority, 2015). Rok 2014 přinesl pro ekonomiku konečně světlé chvílky. Vláda provedla řadu reforem a také po čtyřech letech nabídla finančnímu trhu své dluhopisy. Koncem roku začaly ale opět komplikace. Volba prezidenta ani ve třetím kole nebyla úspěšná, což mělo za následek prudký pokles akcií a předčasné lednové volby.

Strana SYRIZA, která se bránila škrtům v úsporné politice a chtěla nadále zemi udržovat v eurozóně, v čele s nově zvoleným premiérem Alexisem Tsiprasem, volby vyhrála. V únoru došlo k prodloužení programu o čtyři měsíce, a když v červnu skončil, Řecko se opět dostalo na titulní strany novin a časopisů a bylo obviňováno z bankrotu. Nezaplatilo totiž včas dluh Mezinárodnímu měnovému fondu ve výši 1,6 miliard eur (E15, 2015). 29. června došlo k uzavření řeckých bank. Červenec otevřel cestu k dalšímu záchrannému balíčku, tedy v pořadí třetímu, v hodnotě 86 miliard eur na restrukturalizaci dluhu a zajištění stability země. Podmínky, za jakých Řecko balíček mohlo přijmout, byly ale tvrdé (Česká televize, 2015).

Ani současné dění není pro řeckou ekonomiku příznivé. Celou situaci navíc zhoršuje aktuální uprchlická krize, na kterou vláda musí nakládat další výdaje. Řecko tak opět stojí nad propastí státního bankrotu, protože nemá peníze na zaplacení půjček. Aby mohlo získat

další částku ze záchranného balíčku, musí splnit požadavky na reformy týkající se penzijního systému a daně z příjmu. V následujících dnech (v dubnu 2016) se rovněž bude jednat o tom, zda Mezinárodní měnový fond vstoupí do záchranného programu jako věřitel.

3.1.1 Známost řeckého státu v médiích

Už od prvopočátku dluhové krize patřilo Řecko mezi favority novinářů a stalo se nejsledovanějším státem eurozóny. Důvodů může být hned několik. Jako první země eurozóny upadla do hluboké recese. Hrozil jí několikrát státní bankrot a už 6 let marně hledá cestu z krize ven. V současné chvíli je Řecko také spojováno s velkým přílivem migrantů, jenž ekonomiku ještě více zatěžuje.

Pro analýzu známosti řeckého státu v médiích jsou určena dvě česká elektronická média, a to idnes.cz a aktualne.cz, z řeckých médií je vybráno nooz.gr. Média byla záměrně zvolena kvůli podobnosti obsahu, v němž lze najít kromě ekonomických témat také kulturu, sport, zábavu nebo životní styl.

Pro následující tři články bylo zvoleno téma o bruselském summitu, ve kterém se také řešila finanční pomoc Řecku. Zkoumaným obdobím je květen 2010, konkrétně 8. 5.

a) Eurozóna přiklepla Řecku pomoc. Dalším krizím chce bránit zpřísněním pravidel

Článek z iDNES

Autor: iDNES.cz, ČTK

Publikováno: 8. května 2010, 7:59

Rubrika: Ekonomika - Evropská unie

Článek je reakcí serveru iDnes.cz na bruselský summit (první článek byl zveřejněn už 2. 5. 2010 a obsahoval jen několik málo vět), ve kterém lídři členských států eurozóny schválili finanční pomoc zadluženému Řecku. Z žurnalistického hlediska se jedná o rozšířenou zprávu, a kromě data konání summitu, zahrnuje všechny potřebné náležitosti (co, kdo, kdy, kde, jak a proč). Článek je rozdělen do 8 odstavců včetně perexu a doplňuje jej ilustrační fotografie řecké euromince. Pro představu je přiložena fotografie.

Obr. 3. 1 Řecká euromince

zdroj: iDnes.cz (2010)

Autor začíná článek perexem, ve kterém ve třech větách popisuje pro čtenáře to nejdůležitější. Uvádí zde výši finanční pomoci pro Řecko a priority eurozóny. Hned po úvodu následuje pár faktů podpořených přímou řečí. Autor cituje prezidenta Evropské komise Josého Barrose, Angelu Merkelovou nebo třeba prezidenta EU Hermana Van Rompuy. V následujících odstavcích jakoby autor nevěděl co psát a tak opakuje to, co už zmínil na začátku. Rovněž se vyjadřuje k době trvání summitu, která podle něj byla dlouhá a značila vážnost situace. Konec článku uzavírají dvě věty o Řecku.

I když první část titulku, *Eurozóna přiklepla Řecku pomoc*, láká na nové informace ohledně řecké situace, čtenář se dozvídá ve třech stručných větách pouze to, že země v nejbližších dnech obdrží první část finanční pomoci z celkové částky 110 miliard eur a že Atény musí do 19. května splatit část dluhopisů. Zbytek textu autor věnuje bruselskému summitu, době jeho trvání a jak budou potrestáni ti, jež nebudou plnit pravidla.

b) Eurozóna má plán, jak zabránit v budoucnu dalším Řeckům

Článek z Aktuálně

Autor: neuveden

Publikováno: 8. května 2010

Rubrika: Ekonomika

O bruselském summitu napsali také redaktoři z aktualne.cz. Článek je členěný do několika odstavců, které jsou od sebe odděleny mezititulky. Hlavní titulek článku není tentokrát zaměřený na Řecko, přesto se dá předpokládat, že se o něm autor zmíní. K přiložené fotografii není žádný komentář a jako zdroj je uvedena zpravodajská agentura Reuters.

Autor ve zprávě popisuje výsledky pátečního bleskového minisummitu, kde se kromě finanční pomoci řeckému státu řešila i aktuální krize v eurozóně. Svá tvrzení opírá o nepřímou řeč účastníků. V polovině článku mění téma na světový trh s ropou, ve kterém zmiňuje možné problémy kvůli řecké dluhové krizi. V závěru se autor věnuje komerčním bankám, jež se přestaly kvůli špatné situaci Řecka vzájemně úvěrovat.

Při srovnání tohoto článku s článkem z iDnes.cz je možné si všimnout, že se některé užité věty shodují.

„Využijeme všech prostředků, které máme k dispozici, abychom zajistili stabilitu eurozóny," uvedl Šéf Evropské komise José Barroso. Na závěrečné tiskové konferenci však odmítl poskytnout detaily o mechanismu, který by měl v budoucnosti EU ochránit od opakování krize, která by se podobala řecké.“ (iDnes.cz)

„Šéf Evropské komise José Barroso na závěrečné tiskové konferenci odmítl poskytnout detaily o mechanismu, který by měl v budoucnosti EU ochránit od opakování krize, která by se podobala řecké.“ (aktualne.cz)

Z toho je tedy zřejmé, že autoři ke psaní využili stejný zdroj (iDnes.cz uvádí jako zdroj ČTK) a summitu se osobně nezúčastnili.

c) »Ano« pro podpůrný mechanismus 110 mld. euro

Článek z Nooz

Autor: neuveden

Publikováno: 8. května 2010

Rubrika: Ekonomika

Opět se jedná o článek, který reaguje na schválenou finanční pomoc pro Řecko, tentokrát však z pohledu řeckého média nooz.gr. Zpráva se dělí na 15 menších odstavců, přičemž některé odstavce tvoří pouze přímé řeči. Text je doplněn dvěma fotografiemi. Autor neuvedl zdroj snímků, dá se tedy předpokládat, že byly pořízeny přímo na summitu. Pro názornost je přiložen obrázek 3. 2.

Obr. 3. 2 Fotografie k článku o bruselském summitu

zdroj: www.nooz.gr (2010)

Na začátku autor stručně seznamuje o výsledcích summitu v Bruselu. Uvádí všechny potřebné informace, tedy celkovou částku, jež bude Řecku poskytnuta, dobu trvání této pomoci a jakých cílů by mělo Řecko dosáhnout. Nezapomíná zmínit orgány a instituce, které poskytly finanční pomoc. V dalších částech textu autor podkládá dosud napsané informace o přímé řeči účastníků. Závěr krátce věnuje zmínce o potřebě zachování stability měny a eurozóny. Avšak stále vytahuje do popředí spíše řeckou ekonomiku.

Celý článek celkem podrobně zkoumá aktuální řeckou situaci. Autor nezapomíná na podstatné informace a umožňuje tak čtenáři, aby se lépe orientoval. Titulek článku navíc přesně vystihuje obsah a autor splňuje všechny potřebné žurnalistické náležitosti.

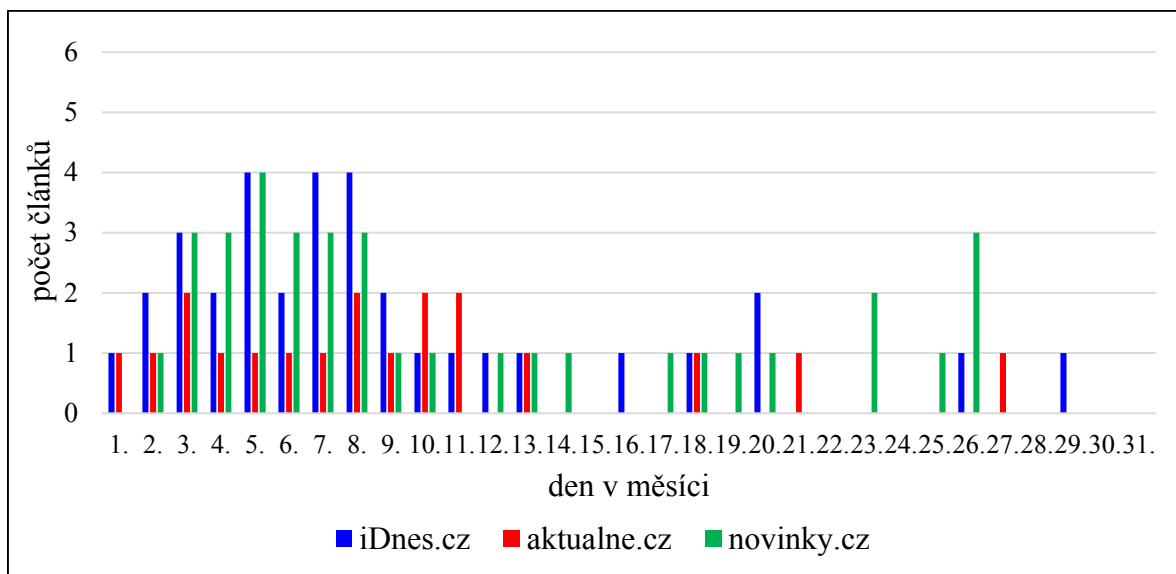
3.1.2 Zhodnocení mediální známosti

Závěrem lze konstatovat, že i když se čeští novináři Řeckem zabývají poměrně dost, jeho problémy předkládají čtenářům pouze okrajově a nepracují se základními fakty. Naopak autor řeckého nooz.gr si dal záležet, aby čtenářům poskytl stručný přehled o situaci a skutečně věnoval celou zprávu pouze tomuto problému.

Na následujícím grafu 3. 1 je zaznamenána četnost článků ve třech českých médiích. Data byla sesbírána za jednotlivé dny v období květen 2010. Z grafu lze vypožorovat, že začátek měsíce věnovala média Řecku průměrně jeden a půl článku za den. Nejvíce jich z celého měsíce bylo napsáno 8. května, což byl den, kdy eurozóna schválila Řecku finanční pomoc. Od té chvíle byl bankrotující stát na chvíli zachráněn a zájem novinářů, jak lze vidět

na grafu, upadl. Nejvíce se řeckému problému věnovaly novinky.cz, během května redaktoři napsali 35 článků.

Graf 3. 1 Četnost článků o Řecku ve vybraných elektronických médiích za období květen 2010

zdroj: iDnes.cz, aktualne.cz a novinky.cz (1. - 31. května 2010), vlastní zpracování

3.2 Irsko

Irská republika, jejíž hlavní město je Dublin, se s počtem obyvatel kolem 4,6 milionů rozprostírá na severozápadě (Central Statistics office, 2015). Na severu sousedí se Severním Irskem, které je součástí Spojeného království. Krásnou přírodu omývá na západě Atlantský oceán. Do Evropské unie Irsko vstoupilo v roce 1973 a společnou měnu přijalo v roce 1999. Současným prezidentem je od roku 2011 Michael D. Higgins.

Irská ekonomika nejvíce prosperuje z průmyslu, služeb, cestovního ruchu, vědy, výzkumu, zemědělství a rybolovu. V průmyslové sféře se rozvíjí především chemický průmysl, potravinářství a výroba farmaceutických produktů (Europa, 2016). Ačkoliv nyní irská ekonomika roste a její situace je příznivá, ani ona se neobešla bez zranění, která byla způsobena finanční krizí v roce 2008.

Obrovský boom ve stavebnictví dostal zemi během sedmi let na vrchol. Realitní bublina, která se začala pomalu nafukovat, měla blahodárný vliv na irskou ekonomiku. Banky těžily z rozmachu na trhu nemovitostí a z růstu hospodářství. Keltský tygr, jak se

Irsku říká, procházel rozkvětem a patřil mezi nejvyspělejší ekonomiky světa. V roce 2007 dosahovaly ceny nemovitostí nárůstu téměř o 200 % za dekádu (Jílek, 2013).

O rok později však realitní bublina splaskla, což se projevilo v úpadku Irska do hluboké recese. Zhroucení stavební činnosti připravilo irskou ekonomiku o daňové příjmy a růst nezaměstnanosti znamenal zvyšování sociálních podpor. Ve stejnou chvíli byl svět zasažen americkou hypoteční krizí a kromě narůstajících objemů nesplácených úvěrů a úbytku daňových příjmů ze splasknutí bubliny, tak došlo ke zpanikaření mezinárodních peněžních trhů, na kterých si irské banky vytvořily závislost (Dědek, 2014).

V roce 2008 se irská vláda zaručila za veškeré vklady v největších bankách země a vzala na sebe závazky 440 mld. eur (Jílek, 2013). Poskytnutí potřebné finanční pomoci však vládu uvedlo do problémů. Zemi zachvátila těžká bankovní krize.

Ze statistik zveřejněných irským statistickým úřadem lze vyzorovat, že růst vládního dluhu se mezi lety 2000-2007 pohyboval na stabilní úrovni, který byl kolem 45 mld. eur každý rok. Po splasknutí jednak americké hypoteční bubliny a následně irské realitní bubliny se dluh začal navyšovat a už v polovině roku 2009 se přehoupl přes sto mld. eur. Svého maxima dosáhl v druhé polovině roku 2013, kdy dosahoval částky 218,5 mld. eur, a od té doby klesá (Central Statistics Office, 2016). Vývoj veřejného dluhu v dalších letech je možné vidět v tabulce v příloze 3.

Irská situace je často srovnávána s Islandem, který si prošel něčím podobným. Ekonomové se však shodují, že je Irsko alespoň částečně ve výhodě, a to proto, že na rozdíl od Islandu mu nehrozí měnová krize, neboť má mnohem stabilnější měnu. Přesto se irská ekonomika nedokázala vzpamatovat sama a hrozba bankrotu donutila vládu zažádat o finanční pomoc. Irsko tak bylo v pořadí druhou zemí eurozóny, která si v roce 2010 prošla bail-outem a dostala úvěr od MMF a EU ve výši 85 mld. eur (Malý, 2013). Značná část záchranného balíčku byla určena na podporu bankovního sektoru, který se i v dalším roce potýkal s problémy.

V roce 2011 měla být pro Irsko uvolněna další část z úvěru. Podle MMF totiž stát plnil podmínky a prováděl potřebné reformy, např.: rozsáhlá úsporná opatření. Další reforma se měla také týkat bankovního sektoru, ve kterém bylo nutné provést rekapitalizaci domácích bank.

Koncem roku 2013 začala média psát o úspěšném dokončení mezinárodního měnového programu a opouštění irské ekonomiky z recese. Úspěšné kroky k oživování ekonomiky pokračovaly i v dalším roce, kdy se důvěra investorů ve stát opět zvýšila, a na trh byl vydán první dluhopis. Irsko tak definitivně sklidilo prvenství mezi zeměmi eurozóny za úspěšné dokončení záchranného programu.

V současné době patří Irská republika mezi nejrychleji rostoucí ekonomiky v EU, které se daří dlouhodobě snižovat nezaměstnanost a zvyšovat maloobchod.

3.2.1 Známost irského státu v médiích

Irsko je v médiích známé především pod přezdívkou keltský tygr, kterou dostalo v době, kdy ekonomika rostla závratným tempem. Splasknutí realitní bubliny vtáhlo zemi do hluboké recese. Mluví se, že dopady krize byly jedny z nejhorších, přesto netrvalo dlouho a Irsko začalo brzy prosperovat. V tu dobu upadl i zájem novinářů (viz graf v příloze 1). Ekonomika se stabilizovala a média přizpůsobila svůj obsah článků aktuální situaci. Zaměřila se na problémovější státy, o kterých může přinášet každý den nové informace. O keltském tygru už dnes média informují pouze okrajově, většinou se jedná o pár vět, ve kterých stručně nastíní aktuální ekonomickou situaci země.

Pro analýzu irského státu v médiích bylo rovněž vybráno české iDnes.cz a aktualne.cz. The Irish Times zastupuje irská média. Všechna média kromě ekonomických témat zahrnují také Sport, Názory, Kulturu apod.

a) Rozhodnuto: Eurozóna do Irska napumpuje desítky miliard eur

Článek z iDNES

Autor: Anna Brandejská, ČTK

Publikováno: 21. listopadu 2010

Rubrika: Ekonomika – Zahraničí

Autorka pomocí prvních dostupných informací píše o schválení finančního záchranného balíčku pro Irsko. Článek je napsaný v několika odstavcích a obsahuje dva mezititulky. Použitá ilustrační fotografie je ze serveru Profimedia.cz.

V perexu autorka podává stručné informace k dalšímu textu. Věnuje ho celý irskému problému a potvrzení finanční pomoci. V další části zprávy navazuje na úvod a přidává přímou řeč slovenského ministra financí Ivana Mikloše. Mezititulkem otevírá téma ohledně

celkové částky, která bude Irsku poskytnuta. Z uvedených informací však vyplývá, že se Evropská unie ještě nerozhodla a zatím se pouze spekuluje o 45 až 110 mld. eur. Závěr autorka věnuje irským bankám a přikládá pár faktických údajů.

Článek je napsaný srozumitelně, obsahuje všechny potřebné náležitosti a celý se věnuje Irsku. Autorka nezapomíná na číselné údaje, se kterými čtenáři mohou dále pracovat a srovnávat je s ekonomikami dalších zemí.

b) První peníze dorazí do Irska v lednu, slibuje Brusel

Článek z Aktuálně

Autor: Veronika Skálová

Publikováno: 22. listopadu 2010

Rubrika: Ekonomika

Redaktoři aktualne.cz přišli s článkem o den později a zároveň není ani z titulku zřejmé, jestli se skutečně jedná o potvrzení záchranného balíčku, nebo se pomoc rozhodl poskytnout samotný Brusel. Poměrně dlouhá zpráva je rozdělena jedním mezititulkem a je doplněna o ilustrační fotografii mince euro.

Autorka vynechala všechny údaje o tom, co se na zasedání Evropské unie projednávalo (v tomto případě se jednalo o telekonferenci), a rovnou zprávou navázala na titulek. I v jejím článku je možné si přečíst, že výše celkové pomoci není zatím známa, mluví se pouze o částce mezi 80-90 mld. eur. V další části se věnuje pak samotné měně euro, která v posledních dnech kvůli irským problémům klesala dolů. K informacím dodává přímé řeči zasvěcených respondentů a číselné údaje, které zlepšují důvěryhodnost. Závěrečný text Skálová pojala spíše úvahovou formou a na základě citací pojednává o rozšíření krize do dalších zemí eurozóny.

Autorka se snažila do článku zahrnout co nejvíce informací, a to ji bohužel zřejmě odvedlo od původního záměru. Pro čtenáře se tak zpráva stává nezajímavá a ztrácí informační hodnotu. Navíc si text trochu protiřečil. V začátku byli čtenáři uklidněni, že šíření dluhové krize do dalších zemí eurozóny nehrozí a závěr tento fakt zase popřel.

Při porovnání obou článků publikovaných v českých médiích si lze všimnout, že zdroj, odkud autorky čerpaly, nebyl tentokrát stejný, neboť se ani celková finanční částka neshoduje.

c) Irská žádost o záchranný balíček MMF/EU byla schválena

Článek z The Irish Times

Autor: Kilian Doyle

Publikováno: 21. listopadu 2010

Rubrika: Zprávy

Aktuální zpráva o přijaté žádosti finanční pomoci byla na web irishtimes.com publikována jen pár hodin po skončení mimořádného konferenčního hovoru. Přesto je článek dlouhý a členěný do několika odstavců. Autor nepřiložil žádný obrázek.

Doyle si v úvodu dal záležet, aby poskytl čtenářům všechny důležité informace. Je možné se tedy dočíst, kdy se konference konala, co bylo projednávaným tématem a s jakým výsledkem skončila. Ale stejně jako česká média, ani tady autor nepíše o přesné částce dluhu a pouze naznačil, že se bude jednat až o 90 mld. eur, které jsou určené na restrukturalizaci bank a snížení deficitu dluhu. Tuto částku mu potvrdil, jak sám v článku píše, vysoce postavený zdroj EU. Svou pozornost také věnuje dalším probíraným tématům. Zmiňuje čtyřletý plán obnovy pro ekonomiku, mechanismy pro stabilizaci země a další nástroje finanční politiky. Poslední odstavec obsahuje větší míru přímých řečí, ve kterých autor cituje postoje zástupců jednotlivých zemí k irské dluhové krizi.

I když je z tohoto textu zřejmé, že se Doyle mimořádné konference nezúčastnil osobně, na rozdíl od českých autorek podal vyčerpávající informace. Dokonce se okrajově zmínil o předcházející pomoci MMF a EU a připomněl tak, že první zemi, která požádala o finanční záchranný balíček, bylo v květnu stejného roku Řecko.

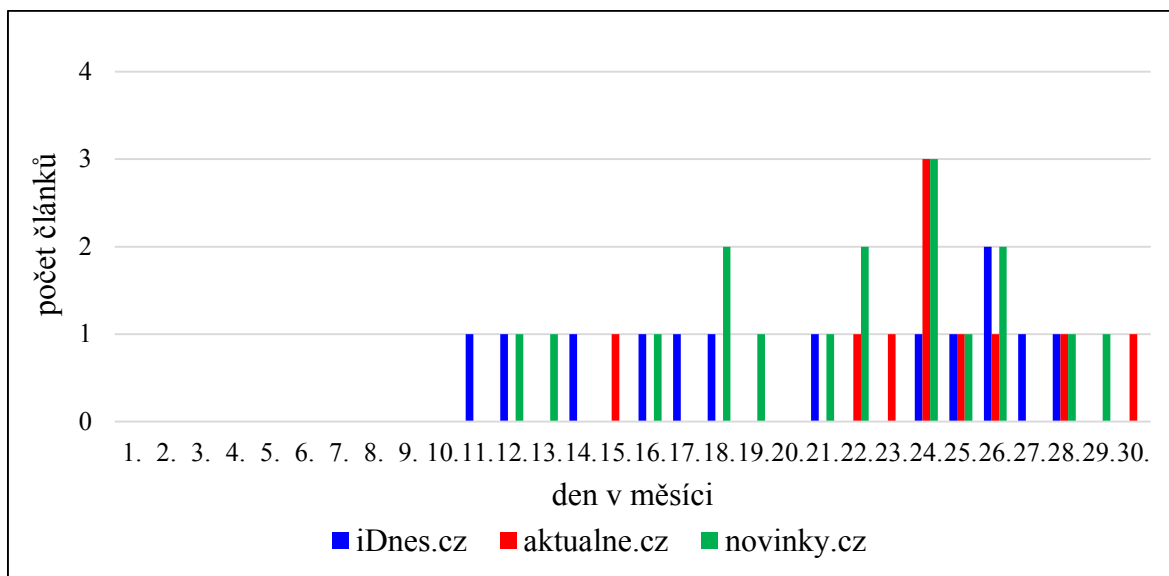
3.2.2 Zhodnocení mediální známosti

Autorka druhého článku zřejmě převzala pár informací z irské zprávy, neboť údaje o celkové výši se shodují právě s posledním zmíněným článkem. Nicméně článek z iDnes je pro běžného konzumenta zpracován lépe. Je vhodný do tohoto typu média, poskytuje základní přehled o problematice a je podložený fakty.

V následujícím grafu 3. 2 jsou sesbírána data za jednotlivé dny v období listopad 2010. Opět se jedná o graf, který zaznamenává četnost článků ve třech českých médiích. Začátek měsíce zůstalo Irsko bez povšimnutí. Od poloviny listopadu začali redaktoři

reagovat na přicházející bankrot a se schválením záchranného balíčku (21. 11.) psali o Irsku průměrně jeden článek za den. Zájem médií byl tentokrát poměrně vyrovnaný.

Graf 3. 2 Četnost článků o Irsku ve vybraných elektronických médiích za období listopad 2010

zdroj: iDnes.cz, aktualne.cz a novinky.cz (1. - 30. listopadu 2010), vlastní zpracování

3.3 Portugalsko

Portugalská republika s hlavním městem Lisabon rozkládá své hranice na jihozápadě Evropy. Na rozloze 92 tisíc km² bydlí přibližně 10,4 milionů obyvatel (Statistics Portugal, 2014). Země patří mezi vyhledávané turistické oblasti, které láká na výbornou kuchyni. Vstup do EU je datován k 1. lednu 1986, členem eurozóny je od roku 1999. Současným prezidentem je Marcelo Rebelo de Sousa. Funkční období mu začalo v roce 2016.

Hospodářství Portugalska je z největší části tvořeno velkoobchodem, maloobchodem, dopravou, pohostinstvím, veřejnou správou, obranou, průmyslem a zpracováním korku (Europa, 2016). Důležitou položku tvoří také cestovních ruch. Ale ani příjmy z turismu neochránily Portugalsko před krizí a stalo se tak třetí zemí, hned po Řecku a Irsku, které bylo nuceno požádat MMF, EU a ECB o finanční pomoc.

Nestabilní vláda v letech 2000-2007 nebyla zrovna ukázkovým příkladem vyspělého státu. Špatné řízení ekonomiky a veřejných financí, restriktivní fiskální politika a zamrzání mezd byly pro Portugalsko předzvěstí budoucích nepříjemností (Pereira & Wemans, 2012). Přesto příčiny nebyly tolik evidentní, jak tomu bylo například u Řecka a Polska. Dědek (2014) vidí problém v dlouhodobě podchlazeném ekonomickém výkonu, který zapříčinil růstovou

stagnaci, a připravil tak ideální podmínky pro zabydlení právě přicházející finanční krize. Portugalská ekonomika tím utrpěla a veřejné rozpočty začaly vykazovat deficit. Politická nestabilita si vyžádala snižování ratingu a důvěry investorů. To se podepsalo na nezájmu o státní dluhopisy a také na zvýšení úrokové sazby z půjčených peněz.

V roce 2011 se spekulovalo o bankrotu, který zemi postihne, jestli neprodleně nepožádá o finanční pomoc. Portugalsko bylo tedy nuceno jako třetí v pořadí požádat o peněžní injekci. Záchranný plán byl schválen v květnu 2011 s celkovou částkou 78 mld. euro (Malý, 2013).

Potřebná opatření (zvyšování daní) a škrty donutily Portugalsko šetřit, kde se dá. Rok 2013 byl krutým odrazem těžké ekonomické krize. Ta zasáhla i do kulturního života, kde došlo k omezení filmové produkce, protože nebyly žádné prostředky na financování. V oblasti zemědělství zase došlo k porážce lusitánských koní. Náklady na obstarávání zbytečně zatěžovaly státní rozpočet. Dokonce začaly na krizi doplácet i děti. Podle dostupných informací České televize (2013) došlo k velkému poklesu životní úrovně obyvatelstva, která se odrazila v nedostatku peněz na základní životní potřeby, mezi které patří hlavně jídlo. Státní dluh se v tomto roce vyšplhal na 219 mld. euro. To je téměř o 100 mld. více než o 5 let dříve (Statistics Portugal, 2014).

S rokem 2014 začíná mediální svět pozvolna přicházet s články o prvních přebytcích běžného účtu a opouštění záchranného programu. Portugalsko se pomalu postavilo na vlastní nohy, což se také projevilo ve snižování nezaměstnanosti. I přes stálý růst státního dluhu se ekonomika další rok vyvíjela příznivě.

Krize však stále není zažehnána. Rating Portugalska se aktuálně pohybuje u třech největších ratingových agentur (Moody's, Standard & Poor's a Fitch) na hranici spekulativního pásma (Česká národní banka, 2016). Pokud nadále tato situace bude přetrvávat a o dluhopisy nebudou mít investoři zájem, bude země opět nucena požádat o finanční pomoc.

3.3.1 Známost portugalského státu v médiích

Když se v médiích objeví článek o dluhové krizi, zřejmě všem se ihned vybaví Řecko. Polovina populace pak nemá ani zdání o nějaké krizi v Irsku, nebo dokonce v Portugalsku. A zvláště, pokud nepatří mezi pravidelné čtenáře elektronických či papírových médií. Portugalsko je zemí eurozóny, které jako třetí v pořadí hrozil bankrot. Přesto se o ní

píše nejméně. Zřejmě za to může poměrně tichý nástup krize a rovněž i dopad, který nebyl tak drastický jako u Irska nebo Řecka.

I tak pár článků redaktoři napsali. A to především v době, kdy Portugalsko požádalo o finanční pomoc. Aby byla zachována podobnost tématu u všech tří států, bylo pro analýzu zvoleno právě období, kdy MMF a EU schválily záchranný balíček. V tomto případě budou rozebírány články z 3. - 5. května 2011. Zprávy pocházejí z iDnes.cz, aktualne.cz a portugalského publico.pt. Všechna média opět nabízejí zprávy z kultury, z ekonomiky, ze sportu apod.

a) EU zachraňuje v pořadí třetí zemi. Portugalsku dá 78 miliard eur

Článek z iDNES

Autor: Filip Horáček

Publikováno: 4. května 2011

Rubrika: Ekonomika - Evropská unie

První zprávu o schválení úvěrového balíčku pro Portugalsko napsal na serveru iDnes autor Filip Horáček. Svůj článek rozčlenil do několika odstavců, které proložil mezititulky. Z žurnalistického hlediska není zpráva kompletní, neboť neobsahuje potřebné náležitosti, jako například kdy a kde byla předběžná dohoda podepsána. Na přiložené ilustrační fotografii je vyfocený portugalský premiér Jose Sócrates.

Autor opět začíná perexem a seznamuje čtenáře, o čem se na následujících řádcích mohou dočíst. V případě, že nepotřebují znát další informace, úvod jim prozradí, jaká bude celková poskytnutá finanční částka, která země a proč ji dostane a kdo pomoc odsouhlasil. Což na základní přehled stačí. Další řádky Horáček věnuje podrobnostem a stavu portugalské ekonomiky. Rovněž uvádí, k čemu bude finanční pomoc sloužit. Peníze budou určeny především bankám na zvýšení kapitálové přiměřenosti. V závěru nabízí shrnutí, ve kterém se zmiňuje také o Řecku a Irsku a dodává, že portugalská ekonomika je na tom ze všech tří zemí nejlépe.

V porovnání s předchozími dvěma články napsané redaktory iDnes je vyhodnocen právě tento jako nejlépe zvládnutý. I když autor neposkytl dva základní údaje, nezatěžoval čtenáře dalšími tématy, a dokonce v takto poměrně krátké zprávě dokázal nabídnout základní přehled o Portugalsku. V článku se lze dočíst, že se portugalská ekonomika ocitla v dluhové

krizi, hrozil jí bankrot a podepsaná dohoda o záchranném balíčku má pomoci zemi zpět na nohy.

b) Potvrzeno: Záchrana Portugalska bude stát 78 miliard

Článek z Aktuálně

Autor: Karel Toman

Publikováno: 5. května 2011

Rubrika: Ekonomika

Stručný, přesto výstižný titulek prozrazuje čtenáři, co je předmětem článku. Server aktualne.cz přišel se zprávou o den později a jako ilustrační fotografii použil fotbalistu, který se zřejmě raduje z gólu. I když je fotbal a Portugalsko často spojováno, obrázek je k tomuto tématu nevhodně zvolený.

Obr. 3. 3 Portugalský fotbalista k článku o dluhové krizi

Potvrzeno: Záchrana Portugalska bude stát 78 miliard

5. 5. 2011

Foto: Reuters

Česko se přímo pomoci nezučastní

Hlavní zprávy

- Nechtělo ho zranit. Soud osvobodil aktivistu obžalovanou z útoku na policistu na demonstraci
- Na uprchlíky zapomeňte, vrací se krize eurozóny. Němci znovu spílají. Řekům za dluhy

Lisabon - Země Evropské unie bude pomoci Portugalsku stát celkem 52 miliard eur (1,4 bilionu korun). Navíc Mezinárodní měnový fond přispěje 25 miliardami eur (624 miliard korun). Dohodu oznámili společně zástupci Evropské komise, Evropské centrální banky a MMF.

ŠKODA SIMPLY CLEVER

JEZDĚTE ÚPLNĚ BEZ STAROSTÍ!

e-change Smlouva pro Česko náklady jsou DOLARU 24050 dne 25.4.2011

jobs Práce Kariéra

- Financial Analyst
- Bankovní poradce/kontrola - zpráva
- Kvalifikační manažer projektů - Česká republika
- Bankovní poradce/kontrola pro korporátní klienty - Česká republika
- Financial Manager / Controller
- Bankovní poradce/kontrola - 20 testů týden, úroveň

Další nabídky práce

Vip MBA studium - kompletní nabídka

zdroj: aktualne.cz (2011)

Autor článku otevírá číselnými údaji, které zobrazují výši poskytnuté peněžní injekce. Zmiňuje také důvody pomoci a vychází z přímých řečí respondentů. Nezapomíná ani na srovnání mezi Řeckem a Irskem. Portugalskou situaci pak vyhodnocuje jako nejlepší. V další části textu se lze dočíst, že úvěr je vyčleněn na tři roky, ale reformy, na rozdíl od předchozích dvou států, nejsou tak drastické. Podmínky jsou tak pro portugalskou

ekonomiku mnohem příznivější a nevyžadují žádné škrty ve mzdách, ani propouštění zaměstnanců ve veřejném sektoru. Závěr autor věnuje důvodům, kvůli kterým musela vláda požádat o finanční pomoc.

Toman se po celou dobu věnoval aktuální portugalské situaci a srovnával ji s Řeckem a Irskem, čímž nabídl čtenáři udělat si přehled o závažnosti problému. Také uvedl všechny potřebné náležitosti.

Obě dvě zprávy tentokrát autoři věnovali skutečně tématu a podali dostatečná fakta a komentáře. Takže i přesto, že v České republice se o Portugalsku mluví i píše nejméně, ze všech doposud analyzovaných článků jsou tyto dva hodnoceny jako nejlepší.

c) Pomoc Portugalsku bude 78 miliard

Článek z Publico

Autor: Pedro Crisóstomo

Publikováno: 3. května 2011

Rubrika: Ekonomika

Jedná se o úplně první článek, berou-li se v potaz jen tato tři média, který informoval o odsouhlaseném záchranném balíčku. Byl vydán 3. května ve 20:55 hodin, středoevropského času 21:55. České iDnes podalo zprávu o 10 hodin později a u aktualne.cz to bylo o více jak 26 hodin (článek vydali 5. 5., o čase nejsou záznamy).

Autor ve článku popisuje průběh zasedání a výsledek, kterého bylo dosaženo. Záchranný program je naplánován na tři roky a zahrnuje několik podmínek, které Portugalsko musí do roku 2013 splnit. Jedná se například o snížení schodku na 3 %. Až do konce článku se Crisóstomo odvolává na premiéra a cituje některá jeho slova. Ten ubezpečuje Portugalce, že žádné škrty, ani snižování mezd ve veřejném sektoru nehrozí. Nedojde ani k privatizaci státní banky Caixa Geral de Depósitos. Poslední odstavec je opět přímá řeč premiéra, kde říká, že Portugalsko tuto krizi překoná.

Autorova volba jednoho respondenta udělala článek přehlednější a ucelenější. Každou novou informaci podložil a odůvodnil citací. Přesto i v tomto článku chybělo pár informací, například kdy a kde se zasedání konalo.

3.3.2 Zhodnocení mediální známosti

Při porovnání článku z aktualne.cz a publico.pt lze občas nabýt dojmu, že autor českého média přebíral značnou část textu od portugalského autora. Navíc to, že Toman využil portugalský článek jako zdroj, dokazuje fakt, že mají články téměř totožnou strukturu a oba autoři se opírají o výpovědi premiéra Sócratese. Na ukázkou je zde přiloženo pár vět.

„Stát také nemusí škrtat v platech státních zaměstnanců ani v minimální mzdě a nevyžaduje ani propouštění z veřejného sektoru.“ (aktualne.cz, 2011)

„Plán, jehož konečné znění nadále závisí na konzultaci opozičních stran, nenaznačuje nic o ‚škrtech v oblasti mezd ve veřejném sektoru nebo snížení platu na minimum‘.“ (publico.pt, 2011)

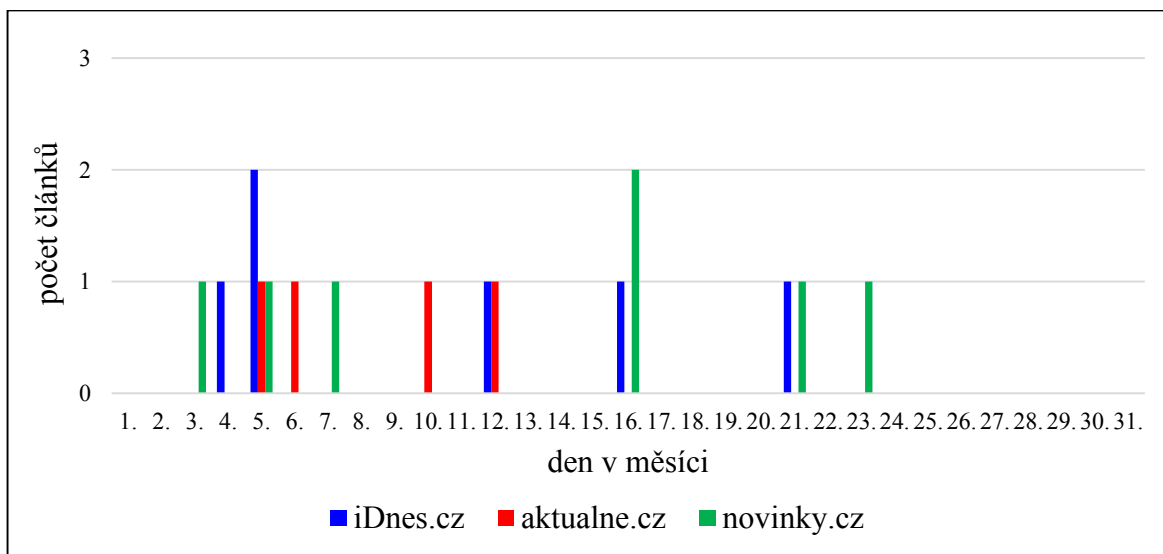
„Nemusí se ani privatizovat státní banka Caixa Geral de Depósitos, která je, pokud jde o objem vkladů, největší v zemi.“ (aktualne.cz, 2011)

„Nedojde k žádné privatizaci Caixa Geral de Depósitos.“ (publico.pt, 2011)

Na podobném základu je postaven i druhý český článek. Nicméně tam už ta shodnost není tak jednoznačná, protože autor více pracoval s čísly a srovnával mezi sebou ekonomiky Řecka, Irska a Portugalska.

Stejně jako u předchozích dvou států, i tady byl sestaven graf četnosti článků v měřeném období květen 2011. Na rozdíl od Řecka lze v následujícím grafu 3. 3 pozorovat, že v době, kdy eurozóna schválila finanční pomoc (3. května), média nijak výrazně nezareagovala. Zájem se projevil až následující dny, avšak nijak výrazně. Od 10. května do konce měsíce věnovali novináři Portugalsku průměrně 0,14 článku za den. Za celý měsíc všechna tři média napsala 16 článků. V porovnání s Řeckem je to o 72 článků méně a u Irska o 24.

Graf 3. 3 Četnost článků o Portugalsku ve vybraných elektronických médiích za období květen 2011

zdroj: iDnes.cz, aktualne.cz a novinky.cz (1. - 31. května 2011), vlastní zpracování

3.4 Srovnání mediální známosti Řecka, Irska a Portugalska

Při podrobnějším rozboru jednotlivých článků si lze všimnout, jak k problému přistupují česká média a zahraniční. Čeští redaktori jako zdroj využívali především informace poskytnuté z ČTK a z jiných zahraničních stránek, což bylo například zjevné u článku o Portugalsku. Informace také mnohdy nebyly úplné nebo přesné a oproti zahraničním médiím povětšinou nevěnovali celý článek pouze danému tématu, ale odbíhali i do jiných oblastí.

Přiložený graf u každého státu znázorňuje známost Řecka, Irska a Portugalska v českých médiích. Aby bylo dosaženo co nejpresnějšího měření, byla pro všechny tři státy vybrána stejná média (iDnes.cz, aktualne.cz a novinky.cz) a stejná tematika. V tomto případě hrozil státům bankrot a jedinou záchranou bylo schválení finančního záchranného balíčku. Období, ve kterém měření proběhlo, je proto různé. Kdyby bylo zvoleno období pro všechny státy stejné, například měsíc únor 2016, nebylo by z dat nic zřejmé. Řecko sice stále čelí finančním problémům, ale Irsko dokázalo svou ekonomiku znovu nastartovat a zotavit se. Proto je zcela logické, že novináři nemají důvod psát neustále dokola to stejné.

Z měřených dat je možno vidět, že během jednoho měsíce bylo o Řecku napsáno 88 článků, z toho 35 bylo na serveru novinky.cz, 34 na iDnes.cz a 19 na aktualne.cz. O Irsku se celkem napsalo 40 článků, 13 připadá na iDnes, 10 na Aktuálně a 17 napsali redaktori

Novinek. Portugalsku novináři věnovali pouze 16 článků. Na iDnes jich k přečtení bylo šest, na Aktuálně čtyři a na Novinkách také šest.

Jedná se o dost znatelné rozdíly, které jasně dokazují, že z hlediska známosti je výhercem Řecko. Zřejmě je to způsobeno odlišným průběhem a dopady dluhové krize. Zatímco řecká ekonomika se s problémy potýká dodnes a o záchranný balíček musela zažádat už několikrát, Irsko se s krizí vyrovnalo rychle a k pomoci jí stačila pouze jedna finanční injekce. Naproti tomu portugalská krize zase probíhala poměrně v tichosti a neměla tak znatelné dopady jak tomu bylo u Irska. Dalším důvodem může být to, že řecká krize ohrožuje i další státy v Evropské unii, a tak se média snaží informovat o všech krocích, které Řecko dělá.

Průzkum mediální známosti a přístup jednotlivých médií k různým problémům dokazuje, že dokud se společnost bude opírat pouze o fakta napsaná na internetu, v časopisech nebo novinách, nikdy nebude dostatečně informována a vytvořené názory budou vycházet z neúplných tvrzení. Rovněž platí, že pokud se o dané problematice málo píše, lidé si neuvědomují problémy a nevěnují jim patřičnou pozornost.

4 VYUŽITÍ ŘEŠENÉ PROBLEMATIKY V ŽURNALISTICE

V této kapitole budou postupně zpracovány čtyři žurnalistické žánry, které jsou rozděleny na povinné a povinně volitelné. Mezi povinné žánry patří úvodní článek, interview a anketa. Z povinně volitelných byla vybrána recenze. Všechny žánry se zabývají stejnou tematikou stejně jako tato bakalářská práce, tedy dluhovou krizí vybraných států, a mohou být použity v tištěném médiu a také na internetu. Jejich obsah je koncipován tak, aby si jej mohli přečíst čtenáři bez větších ekonomických znalostí nebo se zájmem o danou problematiku. Tyto žánry by mohly být vydány například v Právu nebo MF Dnes.

4.1 Úvodní článek

Krise: módní trend, nebo záhuba lidstva?

Pojem krize se v posledních letech stal oblíbeným a hodně užívaným slovem velké části politiků a ekonomů. Historie tohoto pojmu sahá až do starověkého Řecka a ukrývá v sobě slova jako rozhodnutí, volba, rozuzlení, zmatek, tíseň nebo průlom. Dnes tvoří součást slovní zásoby každého člověka a jeho užívání je zcela rutinní záležitostí. I když zasahuje do všech oblastí života, v mediálním světě jde ruku v ruce především se slovy jako finanční, dluhová nebo třeba ekonomická. A právě ekonomická krize 21. století, jejíž dopady mají mnohdy fatální následky, otřásá společnost a vměšuje se do každodenního života politiků a ekonomů, ale i celé široké veřejnosti. Důvody krizí bývají však různé,

a tak neexistuje obecné řešení, jak by jim šlo zabránit. „*O propuknutí krize obvykle hovoříme v okamžiku, kdy zemi začíná hromadně opouštět kapitál, vláda ztratí přístup k vypůjčování na finančních trzích a musí proto požádat o zahraniční pomoc,*“ vysvětluje Oldřich Dědek, český ekonom.

Lepidlo jménem euro

Eurozóna se začala do své nynější podoby formovat v roce 1999, ve stejném roce přijalo jedenáct států jednotnou měnu a začaly používat bezhotovostní euro. O tři roky později se pak dočkalo i své fyzické podoby a stalo se oficiálním platidlem v zemích eurozóny. Dnes ji tvoří 19 států,

Česká republika doposud na společnou měnu nekývla.

Volnému vstupu do eurozóny brání Maastrichtská konvergenční kritéria, která stanovují, že žádná země, jejíž ekonomická situace není příznivá, do ní nesmí vstoupit. Přesto se Řecku povedlo tato kritéria prorazit a tím vzbudit v současném světě vlnu nesouhlasu. A právě za zfalšovanými statistikami veřejných rozpočtů, které zemi s bohatou historií pomohly přijmout společnou měnu, vidí většina ekonomů a politologů kořeny současné krize eurozóny. Ti další pak shledávají viníka v euru.

Zachránit Evropu? Obětovat euro! Tak zní název jedné z mnoha publikací, které od počátku krize vyšly. Podílelo se na ní pět německých expertů, kteří svými argumenty přesvědčují čtenáře, proč by euro mělo být zničeno. Když se však podíváme o pár let zpátky, první příznaky krize se začaly projevovat u států s jinou měnou, a to v Americe. „Je třeba vidět, že krizí byly zasaženy i evropské země mimo Evropskou unii, i eurozónu. Svádění viny na euro má původ v domněnce, že s národními měnami by zasažené země byly schopné těmto problémům předejít či čelit s menšími náklady. To je ale sporná hypotéza,“ říká ekonom Dědek. Jeho kolega Tomáš Sedláček rovněž vyvrací názor, že krizi způsobilo euro: „Pokud se dobře pamatují,

tak krize nezačala v Evropě, ale v USA, kde se eurem moc neplatí.“

Euro bankovky, zdroj: www.ecb.europa.eu

I když je řecká ekonomika jednou z nejhorších a je považována za největšího nepřítele ostatních států, dokud dál zůstane v eurozóně, nehrozí jí žádný drastický konec. Díky euru nadále zůstává chráněna před inflací, která by jinak šplhala do nepředstavitelných výšin. Carlo Bordoni v knize „Stát v krizi“ popisuje, proč tomu tak je: „Euro není zcela imunní vůči inflaci, ale je měnou, kterou používá většina států v Evropském společenství a silnější státy (s Německem v čele), a ty se rozhodně nechystají spadnout znovu do výmarské pasti.“ Výmarskou pastí autor označuje období, kdy Německo zasáhla ekonomická krize a inflace způsobila vysoký nárůst cen. Kilogram chleba tehdy stál milion marek.

Splasknutí americké bubliny

Zřejmě málokdo by hledal viníka krize mimo evropský kontinent.

Kdybychom na chvíli opustili tolik opěvované, nebo spíše tolik zatracované euro, kam by nás stopy zavedly?

Americká krize se začala pomalu formovat už od Velké hospodářské krize 30. let minulého století. I když ekonomika procházela konjunkturou, stále některé problémy zůstaly skryty a projevíly se až v pozdějších letech. Když v roce 2007 dosáhla americká krize trhu s hypotékami svého vrcholu, nastal další „černý pátek“. Finanční burzy se závratným tempem řítily dolů a americký dolar ztratil svou hodnotu. O rok později se začalo mluvit o světové finanční krizi a každému bylo jasné, kdo stojí za její příčinou.

Přesun finanční krize do Evropy způsobil mnohým zemím velké potíže. Irsko začalo mít problémy s bankovním sektorem, řecká vláda vykazovala velký státní dluh a Portugalsko ztratilo konkurenceschopnost. Hrozící státní bankrot přiměl tyto země požádat Mezinárodní měnový fond o finanční pomoc. Krize se však nevyhnula ani Itálii, Belgii či Španělsku.

I když se v Evropě začaly problémy projevovat až po splasknutí americké hypotéční bubliny, stále nemůžeme s jistotou vyvrátit, že současné krizi značně nepomohlo euro.

Fenomén současné doby

Mluvit o dluhové krizi, potažmo o státním bankrotu, není z historického hlediska ojedinělou záležitostí. Některé země si jím prošly několikrát, jiné zatím odolávají. U mnohých tohle slovní spojení vyvolává hrůzu a paniku, přesto mnohdy zdaleka nezanechává takové škody jako bankrot osobní. „*Stát je suverén. Když přestane platit své závazky, nic a nikdo ho pořádně nemůže donutit, aby prodal svůj majetek a z něho uhradil alespoň část dluhu,*“ vysvětluje Helena Horská, hlavní ekonomka Raiffeisenbank. A i když by se mohlo zdát, že se země už dostatečně poučily ze svých omylů nebo z omylů ostatních zemí, dělají nám bankroty spolence dodnes.

Od začátku 21. století provází většinu zemí eurozóny ekonomické problémy. První porážku z boje si odneslo Řecko, které už v roce 2010 muselo požádat o finanční pomoc Evropskou unii a Mezinárodní měnový fond. Následovalo jej Irsko s Portugalskem. Ztráta důvěry investorů a tvrdá realita čekala o pár let později i Itálii, Španělsko a Belgii. Přestože Řecko není jediným státem, který se potýká s ekonomickými problémy, lze o něm hovořit jako o fenoménu současné doby. Pro své dlouhodobě extrémně vysoké zadlužení je stále jednou nohou na hranici

státního bankrotu. V tomto ohledu je řecká situace pozoruhodná, neboť už několik let si trend vysokého zadlužení udržuje. Zatímco Irsko mělo v roce 2010 podíl dluhu k HDP pouze 96,2 %, Řecko mělo ve stejném roce o 60 % více. Jinak tomu nebylo ani následující roky.

Podle ekonoma Dědka je právě Řecko zdrojem zvýšeného napětí v eurozóně. Dále ale dodává, že poslední události kolem této země by již neměly mít nějaký citelnější dopad za jeho hranicemi. *„Eurozóna je dnes mnohem stabilnější a odolnější vůči vnějším i vnitřním šokům,“* uzavírá Dědek. Přesto Řecko dál zůstává v tíživé situaci. Aktuálně bojuje s přílivem migrantů, kteří nepříznivě působí na ekonomiku státu. Evropská unie se tak

rozhodla poskytnout Řecku další finanční pomoc. O jakou sumu se bude jednat, to sdělil České televizi ministr zahraničí Lubomír Zaorálek: *„První pomoc bude poskytnuta Řecku, částka představuje 300 milionů euro v tomto roce a pak 200 milionů v dalších dvou letech. Dohromady se jedná o sumu 700 milionů euro.“* Dodává s tím, že by tato částka měla pomoci zemi překonat uprchlickou krizi.

Další budoucnost pro řeckou ekonomiku je stále nejistá, ale podle dosavadního vývoje se dá očekávat, že se nejedná o poslední záchranný program.

4.2 Interview

Vysoké zadlužení může vést k zániku státu

Patří mezi přední české ekonomy, je spolumajitelem finanční skupiny Partners Financial Services a vydal řadu publikací. Jeho nejznámější knihou je *Đáblův slovník ekonomie a financí*. Rozhovor s Pavlem Kohoutem nejen o současné krizi v eurozóně.

Krise eurozóny. Tohle slovní spojení posledních pár let prochází médii denně. Myslíte si, že právě euro je spouštěčem krizí?

Ne. Euro nebylo spouštěčem krize, tím bylo až něco jiného: nejprve americká hypoteční krize, potom řecký skandál s falšováním statistik. Euro ovšem vytvořilo ekonomické nerovnováhy, které byly a stále jsou zdrojem problémů. Hlavní touto nerovnováhou byl příliš rychlý růst bankovních úvěrů do roku 2008 a úvěrová deflace následující poté. Euro tedy nebylo roznětkou, nýbrž zápalnou látkou, mám-li se vyjádřit obrazně.

Řecko zfalšovalo údaje v oblasti veřejných financí, tím pádem vyhovělo Maastrichtským kritériím a otevřely se mu dveře pro vstup do eurozóny. Jak je možné, že stát jen tak obelže kritéria? Neměla by být kontrola daleko přísnější?

Kontrola samozřejmě měla být přísnější. Ale do eurozóny vstoupily i země, u kterých se veřejně vědělo, že kritéria porušují, především Itálie.

Druhá věc je, že Maastrichtská kritéria jsou vlastně k ničemu. Byla stanovena na základě politiky, nikoli ekonomie. Kritérium 3 % inflace je nesmyslné, kritérium 60 procent dluhu je rovněž nesmyslné, atd. Naopak kritérium blízkosti HDP per capita, které by bylo vskutku důležité, chybí.

V médiích se často setkáváme s pojmem „dluhová krize“, v literatuře se však moc nevyskytuje. Existuje pro něj jiné synonymum?

Dluhová krize je poměrně vágní pojem, zatímco platební neschopnost (jinak též kreditní událost, credit event) je definována poměrně exaktně.

Jaká opatření jsou pro zemi neúčinnější, aby se dostala z dluhové krize?

Těch možností je spousta. Pokud je to možné, tak zvyšovat daně a snižovat výdaje. Pokud ne, tak se stát může uchýlit k inflaci. Dalším řešením je řízený bankrot. Stát se dohodne s věřiteli na prodloužení splatnosti, snížení úrokových sazeb nebo dokonce na odpuštění části dluhu. Stalo se tak ve 30. letech v Británii, kdy stát přesvědčil věřitele, aby své dluhopisy vyměnili za jiné s delší dobou splatnosti. Vlastně formálně nešlo o „bankrot“, ale ve své ekonomické podstatě tomu tak bylo.

Už se někdy v historii stalo, že nějaká země odmítla splatit dluh?

Ano. K této krajní možnosti sáhlo například Československo v roce 1953. Platební neschopnost byla spojena s tzv. měnovou reformou, zrušením staré měny a zavedením nové.

Existuje hranice pro velikost dluhu, kdy si stát řekne, že musí vyhlásit státní bankrot, nebo si ji každá země určí podle svého?

Platební neschopnost určují okolnosti, stát si nemůže příliš vybírat, pokud se ocitne v nouzi.

Co se děje poté?

Záleží na okolnostech: jinak je tomu v případě řízené platební neschopnosti, jinak v případě chaotického bankrotu. Může to být velmi individuální. V ideálním případě to ekonomika téměř nepozná. V nejhorším může dojít ke zhroucení ekonomiky, a dokonce i k zániku státní suverenity.

Takže může stát zaniknout?

Samozřejmě, a v historii můžeme najít několik takových států, které kvůli dluhům zanikly a připojily se k bohatším sousedům. Šlo například o stát Texas (připojil se k USA) a o stát Newfoundland (připojen ke Kanadě jako nová provincie v roce 1949).

Je důvěra investorů pro stát v krizi, konkrétně když vezmeme v úvahu Řecko, Irsko a Portugalsko, klíčová? Jak moc to může ovlivnit ekonomiku země?

Důvěra je samozřejmě klíčová pro jakoukoli ekonomiku. Když dojde ke krizi, země se vždy rozdělí na bezpečné přístavy a riziková teritoria. Důvěra se samozřejmě buduje dlouho a lze ji rychle ztratit.

Kdybyste měl srovnat aktuální stav ekonomik Řecka, Irska a Portugalska, kterou byste považoval za nejhorší?

Nepochybně Řecko, ačkoli Portugalsko na tom není o mnoho lépe. Irsko se z krize vzpamatovalo celkem úspěšně.

Bylo by podle Vás pro nějakou zemi z výše jmenovaných vysvobozením, kdyby opustila eurozónu?

Pro Řecko a Portugalsko by zajisté šlo o vysvobození, pokud jde o zahraniční obchod a konkurenceschopnost. Ovšem dluhy těchto zemí, veřejné i soukromé, jsou denominovány v eurech, takže devalvace nové měny by velmi pravděpodobně způsobila zhoršení dluhové krize. Není lehké určit, zda by výhody převládly nad nevýhodami.

Jaký dopad mají státy postižené dluhovou krizí na ostatní státy v eurozóně?

To je otázka na celou monografii – stručně řečeno, problémy s dluhy hrozí většině států eurozóny. Nejde přitom jen o státní dluh, ale také o soukromé bankovní dluhy. V některých státech již banky poskytly tolik úvěrů, že prostor pro další růst neexistuje. Tyto ekonomiky jsou uvězněny v pasti stagnace. Jde i o zdánlivě zdravé

ekonomiky, jako například Nizozemsko. Mimo eurozónu je v podobné situaci například Dánsko a Švédsko.

Myslíte si, že média dostatečně informují o problémech zmiňovaných států?

Ne. Irsko je poněkud stranou zájmu a o Portugalsku nepíší už vůbec.

V čem je podle Vás ten problém, že se o nich nepíše? Je to snad tím, že ekonomická situace zemí není tak vážná?

Mám pocit, že novináři se do značné míry chovají davově a podléhají módám. Věnují pozornost vždy tomu problému, který zrovna plní titulní stránky novin, případně serverů. V tomto směru se ale novináři příliš neliší od investorů. Jak jedni, tak druzí mají ve zvyku dlouho nevěnovat pozornost skrytým problémům.

Děkuji za rozhovor.

4.3 Anketa

Špatná ekonomická situace má negativní vliv na všechny, bez ohledu na pohlaví, věk a povolání. Co považují lidé za největší zlo? Zeptali jsme se, **které faktory podle nich působí nepříznivě na ekonomiku státu a způsobují dluhovou krizi?**

Lukáš G., 25 let, student ekonomie

Dluhovou krizi podle mého názoru může způsobit několik faktorů. Asi nejznámějším jsou vládní výdaje, tedy výdaje na obranu státu, bezpečnostní složky státu, zdravotnictví a školství. Dále sociální transfery obyvatelstvu, zejména se jedná o vyplacení důchodů. S tím, jak populace stárne, připadá větší množství lidí v postproduktivním věku na jednoho člověka ve věku produktivním a výdaje na důchody převyšují příjmy ze sociálního pojištění. Sociální transfery obyvatelstvu představují největší položku ve státním rozpočtu, kterou nelze účinně snižovat a navíc se jedná o povinné výdaje. Stát tak musí veškeré své příjmy utratit za tento typ povinných výdajů a dostává se tak snadno do dluhové pasti.

Šárka S., 51 let, programátorka

Tím faktorem jsou lidi. Každý máme, co si zasloužíme a dokud nezačneme každý sám u sebe, nic se nezmění. Takže já zůstávám sama u sebe, tyhle problémy jdou mimo mě, protože je nijak nemůžu ovlivnit.

Petr J., 26 let, právník

Dluhová krize je dle mého názoru způsobena tím, že západní Evropa (a později i my) jsme si zvykli žít nad poměry. Štědré sociální výdaje a armády úředníků spolknou obrovskou část fiskálních výdajů. Místo investic putují prostředky z daní do udržování této mašinerie, a čím více lidí se na státu stalo závislých, tím obtížněji se jej lze zbavit. Lidé zpohodlněli a místo systémových řešení vyžadují zachování všech vydobytých benefitů.

Václav K., 37 let, manažer

Problém vidím v terorismu. Pak v uměle vyvolané hospodářské krizi, kdy klesla kupní síla i chuť obyvatel nakupovat nebo jakkoliv investovat. Dalším faktorem je globální oteplování a výkyvy teplot, kdy je ničena úroda. A také Evropská unie se svými regulačními výnosy, které

určují, kolik které země smí vyprodukovat a čeho a přebytky se prostě zahodí (vybijí se stáda krav, vylíjí se hektolitry mléka, atp.).

Aleš H., 36 let, učitel

Faktory způsobující dluhovou krizi svou štedrost sociálního systému, na který si obyvatelé zvykli a nehodlají se jej vzdát. Ani vládnoucí strana, která slíbila opatření, není schopna odolat tlaku občanů a k takovým „nepopulárním“ krokům se staví přinejmenším laxe. Pokud nedojde k razantní změně jejich sociální politiky, z této dluhové spirály se nemají šanci dostat.

Michal V., 30 let, administrátor

Těch faktorů mám v hlavě opravdu hodně, ale zkráceně za to podle mě může vláda, pod kterou bych radil státní podniky, sociální dávky, nezaměstnanost, korupce, platy státních zaměstnanců. Proč člen vlády, který nic nevytváří a spíše ničí, pobírá nehorázně obrovské peníze ze státního rozpočtu, a například učitelé, jednotky záchranných sborů, úředníci a mnoho dalších berou tak málo. Dalším faktorem je podnikání, například v ČR stát dostatečně nepodporuje začínající podnikatele a nezvedá se tak zdravá konkurence, takže zboží dovážíme, i když jsme schopni si ho vyrobit sami.

Lucie N., 28 let, servírka

Špatný vliv na ekonomiku podle mě dělá nedůvěra státu v sebe sama. Třeba mi přijde nesmyslné rozprodávání domácích firem zahraničním investorům. Nebo dovážení potravin, které je stát schopen zajistit si sám. A určitě má na to vliv i podporování lidí na nesprávných místech. Do kuřáků a narkomanů se vráží možná až milióny korun na léčbu, aby se zbavili závislosti, a stejně po ní nepřestanou kouřit a nemocným dětem nikdo na léky nepřispěje.

4.4 Recenze

Stát v krizi - jsme ještě schopni normálně žít?

Dvojice autorů, polsko-britský sociolog Zygmunt Bauman a italský sociolog Carlo Bordoni, napsali v roce 2014 knihu *Stát v krizi*. Z anglického originálu *State of Crisis* vydaného nakladatelstvím Polity Press jej do českého jazyka přeložila Barbora Votavová. Česká verze knihy se tak vydání dočkala už v roce 2015 v olomouckém nakladatelství Broken Books.

Kniha začíná krátkou jednostránkovou předmluvou. Neznámý autor z pohledu třetí osoby stručně popisuje, o čem se sociologové budou na následujících stranách bavit. Téměř 200stránková kniha je pak rozčleněna do tří kapitol, které jsou od sebe odděleny jednoduchými grafickými prvky a zvýrazněnými nadpisy. Jednotlivé myšlenky autoři píší do odstavců a do dalších menších kapitol. Každou kapitolu tvoří tedy čtyři témata, která jsou si obsahově i tematicky podobná a vytvářejí tak pomyslný komplex se samostatným názvem. Nový tematický komplex začíná vždy citátem vybrané osobnosti. Neobvyklé, za to však rozhodně zajímavější je to, že si autoři jednotlivé kapitoly nerozdělili, jak je zvykem u jiných knih, ale oba se zabývají všemi řešenými problémy. Čtenáři si tak mohou přechýst názor od Baumana i od Bordoniho. Přestože se jedná o knihu pojednávající o krizi států, státním bankrotu a dalších ekonomických problémech, nenajdeme zde žádné fotografie, grafy, ani obrázky.

První kapitolu s názvem *Krize státu* začíná Carlo Bordoni s definicí krize a objasňováním aktuálního problému ve světě - krize. Bauman otevírá svou část kapitoly na totéž téma o pár stran později. Oba autoři se pak střídají ve sdělování myšlenek, přesto plynule navazují na to, kde skončili. Kromě finanční krize 21. století se vracejí k historickým milníkům a „slavné“ Velké hospodářské krizi. Druhá kapitola zabývající se opouštěním modernity, dekonstrukcí a popřením, se nazývá *Modernita v krizi*. Řeší otázku sociálních jistot a rozdílů ve společnosti. *Demokracie v krizi* je název třetí a zároveň poslední kapitoly, ve které autoři popisují své myšlenky. Opírají se o historii a rozebírají aplikovatelnost tehdejších vzorců na dnešní problémy. Jejich názory na demokracii jsou kritické a oba se shodují, že podoba demokracie není v dnešní době naplněna.

Kniha byla poutavá a při čtení jsem měla chvílemi pocit, že sedím na pohovce, popíjím kávu a Zygmunt s Carlem sedí naproti mně a vysvětlují mi současné ekonomické

problémy. Příběh, tak si dovolím obsah knihy nazvat, mě vzal do minulosti a bez ukazování na konkrétní viníky, tedy na státy, mi dal možnost propojit své dosavadní názory s dalšími a mnohem hlubšími myšlenkami. I když jsem dostala odpověď na řadu otázek, větší část z nich však zůstala stále nezodpovězená.

Jazyk autorů je spisovný a barvitý. Rovněž hojně využívají obrazná pojmenování, jež dělají věty zajímavějšími, například: „*Také, jak by se dalo čekat, stále více vidí jako hlavního nepřítele a padoucha vzdorovitou a v pozadí se držící státně-politickou elitu, která je tvrdohlavě lhostejná a programově nezúčastněná, nezasahuje a umývá si ruce nad bídou občanů.*“ Zároveň při ukázce této věty však musím zmínit zbytečné nadužívání příliš dlouhých vět, které ve výsledku působí krkolomně a složitě. Nicméně, zde není jednoznačné, jestli je to chyba autorů nebo překladatele. Naopak chválím, že i pro závažnost řešených témat, dokážou volit vhodná slova, případně složitý pojem objasnit, takže jim může porozumět i člověk bez ekonomického vzdělání.

S myšlenkovým směrem Baumana i Bordoniho jsem se většinou ztotožňovala a stejně jako oni, i já mám pocit, že svět už nedokáže žít bez krize. Názory obou autorů mi přišly logické a správné. Své analýzy podkládali fakty, čímž zlepšili věrohodnost. Například Bordoni se zabýval v první kapitole neustále řešenou kauzou krize vs. euro a svým racionálním vysvětlením mě dokázal přimět k tomu, abych si přestala myslet, že euro je zlem v dnešním světě.

Naopak mám ale z knihy, potažmo z obou autorů pocit, že se snaží lidem za každou cenu ukázat, že nežijeme v tom, v čem si myslíme. Že vláda je zlo, opatření jsou špatná a svět se stále hlouběji a hlouběji bude propadat do těžké krize, ze které za pár let nebude úniku. Také jsem zde nenašla odpovědi na řadu otázek. Pod názvem *Stát v krizi* jsem si představovala, že se autoři budou zabývat konkrétními zeměmi a na jejich ekonomických situacích budou demonstrovat příklady, které budou podpořeny o grafy a statistiky. Dále jsem čekala v bodech vypsány obecné příčiny a důsledky krize a následně státního bankrotu.

Přesto knihu hodnotím kladně, uděluji jí 4 hvězdičky z 5 a doporučuji dále. Nenásilný způsob, jakým autoři pojednávají o aktuálních problémech, zaujme velké, ale i menší ekonomické nadšence.

5 ZÁVĚR

Cílem této bakalářské práce bylo nastínit propojenost mezi státním bankrotem a dluhovou krizí, která je odrazem špatného hospodaření státu. Dále se zabývala srovnáním a zhodnocením mediální známosti Řecka, Irska a Portugalska.

Teoretická část obsažena v druhé kapitole, zahrnuje všechny potřebné definice a pojmy, které jsou důležité pro objasnění státního bankrotu. Úvod kapitoly byl věnován samotnému bankrotu, příčinám a dopadům na stát. Na toto stěžejní téma navazují další podkapitoly, v nichž je popsána například dluhová krize, důvěra investorů na stát, rating a rozdíly mezi veřejným dluhem a státním dluhem. Závěr kapitoly byl věnován eurozóně a Maastrichtským konvergenčním kritériím. Všechna teorie, která byla v této kapitole popsána, byla rovněž důležitá pro snadnější porozumění kapitoly následující.

Ve třetí kapitole byly popsány konkrétní státy, které se nacházejí, nebo nacházely v dluhové krizi, jedná se o Řecko, Irsko a Portugalsko. Pro zpracování této kapitoly bylo potřebné nastudovat průběh a následky dluhové krize v jednotlivých státech, což bylo především u Irska a Portugalska značně obtížné. Většina autorů, ať už odborných knih nebo článků na internetu, se totiž soustředila hlavně na řeckou ekonomiku a o zbylých dvou státech se zmiňovala pouze okrajově. Další část kapitoly byla soustředěna na zhodnocení známosti jednotlivých států v médiích. Původní záměr byl zhodnotit výskyt článků ve dvou českých a jednom zahraničním médiu. Při sběru dat však nastaly komplikace s archívem portugalského *publico.pt*, ve kterém nebylo možné vyhledat všechny články a graf by tak vykazoval nepřesná data. Z toho důvodu jsou zhodnocena pouze česká média, u kterých bylo vyhledávání jednodušší také díky českého jazyka.

Při porovnání článků mezi vybranými médii bylo cílem zjistit, jakou informační hodnotu autoři čtenářům nabízejí a zda jako zdroj využívají zahraniční médium zvoleného státu. Aby byla analýza co nejpřesnější, byla pro všechny tři státy vybrána stejná česká média, a to iDNES a Aktuálně. Zahraniční médium bylo pro každou zemi jiné. Během rozboru bylo zjištěno, že i přesto, že se všeobecně o Portugalsku píše nejméně, články byly zpracovány nejlépe a oproti Řecku zahrnovaly všechny potřebné údaje.

Po srovnání grafů u jednotlivých států lze vidět, že z hlediska známosti je Řecko výhercem. Na druhém místě je Irsko a nejméně známé je Portugalsko.

Pro zajímavost a doplnění k této kapitole byly do vyhledávače internetového prohlížeče Google.com zadány postupně názvy všech tří států s klíčovým slovem krize. Cílem bylo zjistit, jak často se o nich píše v době, kdy nemají výrazné ekonomické problémy, a na základě těchto informací sestavit graf. Statistický údaj byl měřen v časovém období 1. červen – 31. srpen 2015. Vyhledávací nástroj byl nastaven pro vyhledávání zpráv. Měření proběhlo jednak při zadání českého názvu vybraného státu a klíčového slova krize (např.: Řecko krize) a jednak při zadání anglického názvu (např.: Greece crisis). Graf známosti vybraných států je k nahlédnutí v příloze 1.

Ve čtvrté kapitole byly v rámci využití řešené problematiky v žurnalistice zpracovány čtyři žurnalistické žánry. Konkrétně úvodní článek, interview, anketa a recenze, jež tematicky navazují na tuto bakalářskou práci.

Úvodní článek na téma „Krise: módní trend, nebo záhuba lidstva?“ se zabýval vznikem pojmu krize, přes příčiny současné dluhové krize eurozóny až po fenomén dnešní doby, kterým je Řecko. V interview na otázky týkající se bankrotu, eura a mediální známosti odpovídal ekonom Pavel Kohout. V anketě bylo dotazováno sedm respondentů různého věku a povolání na to, které faktory podle nich působí nepříznivě na ekonomiku a způsobují dluhovou krizi. Poslední žánrem byla recenze. Kniha Stát v krizi od polsko-britského sociologa Zygmunta Baumana a italského sociologa Carla Bordoniho si vysloužila 4 hvězdičky z 5.

Dluhová krize a státní bankrot jsou poměrně složitá témata, a aby mohla být co nejlépe vysvětlena, bylo by potřeba tento problém zkoumat několik měsíců, možná i let. Proto nebylo cílem této práce podrobně rozepsat situaci vybraných států, ale spíše nastínit průběh dluhové krize a dopady a zjistit, jaké jsou rozdíly v medializaci těchto států. Přesto se dá podle dosavadního průběhu předpokládat, že problémy řecké ekonomiky budou i nadále přetrvávat a dluhová krize se stane trendem, jenž v budoucnu může mít mnohem horší následky.

Seznam literatury

- ARTIS, Michael a NIXSON, Frederick. *Economics of the European Union*. New York: Oxford University Press, 2007. ISBN 978-0-19-929896-9.
- BANDULET, Bruno; Wilhelm HANKEL; Bernd Thomas RAMB; Karl Albrecht SCHACHTSCHNEIDER a Udo ULFKOTTE. *Záchránit Evropu? Obětovat euro!* Liberec: Dialog, 2012. ISBN 978-80-7424-052-2.
- BAUMAN, Zygmunt a Carlo BORDONI. *Stát v krizi*. Olomouc: Broken Books, 2015. ISBN 978-80-905309-7-3.
- BENNETT, Frank. *Bennett's A-Z Guide to Bankruptcy: A Professional's Handbook*. Kanada: CCH Canadian Limited, 2001. ISBN 1-55141-114-8.
- BOECKH, Anthony J. *Velké oživení, Jak mohou investoři vydělat v novém světě peněz*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2012. ISBN 978-80-247-4170-3.
- BORENSZTEIN, Eduardo a Ugo PANIZZA. *The Costs of Sovereign Default* [online]. Washington, D.C: International Monetary Fund, 2008 [cit.: 1. 3. 2016]. Dostupné z: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2008/wp08238.pdf>
- ČERNOHORSKÝ, Jan a Petr TEPLÝ. *Základy financí*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2011. ISBN 978-80-247-3669-3.
- ČERVENKA, Miroslav. *Soustava veřejných rozpočtů*. Praha: Leges, 2009. str. 205. ISBN 978-80-87212-11-0.
- DĚDEK, Oldřich. *Doba eura: úspěchy i nezdary společné evropské měny*. Praha: Linde, 2014. str. 336. ISBN 978-80-7201-933-5.
- DVOŘÁČEK, Jiří a Peter SLUNČÍK. *Podnik a jeho okolí. Jak přežít v konkurenčním prostředí?* Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-224-3.
- DVOŘÁK, Pavel. *Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize*. Praha: C. H. Beck, 2008. str. 343. ISBN 978-80-7400-075-1.
- HALL, Robert E. a Marc LIEBERMANL. *Economics: Principles and Applications*. Mason: South-Western Cengage Learning, 2009. ISBN-13: 978-1-4390-3896-3.

- HOLMAN Robert a kol. *Dějiny ekonomického myšlení*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005. ISBN 80-7179-380-9.
- HOLMAN, Robert a Dana POSPÍCHALOVÁ. *Úvod do ekonomie - pro střední školy*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7179-304-5.
- HRBKOVÁ, Jana a kol. 2015. *Společenské vědy pro techniky*. Praha : Grada Publishing, a.s., 2015. ISBN 978-80-247-5588-5.
- JÍLEK, Josef. *Finance v globální ekonomice I: Peníze a platební styk*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2013. str. 664. ISBN 978-80-247-3893-2.
- JUREČKA, Václav a kol. *Makroekonomie*. 2. vydání. Praha: Grada Publishing, a.s., 2016. ISBN 978-80-247-4386-8.
- KLIKOVÁ, Christiana a Igor KOTLÁN. *Hospodářská politika*. 3. vydání. Ostrava: Sokrates, 2012. ISBN 978-80-86571-76-5.
- KOHOUT, Pavel. *Nová abeceda financí*. Praha: C. H. Beck, 2013. str. 256. ISBN 978-80-7179-361-8.
- KOLAŘÍK, Marek. *Interakční psychologický výcvik pro praxi*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2013, str. 128. ISBN 978-80-247-4450-6.
- KOVÁŘ, Petr a kol. *Přijímací zkoušky na VŠ, Témata - Všeobecný přehled*. Praha: Fragment, 2007. ISBN 978-80-253-0530-0.
- LACINA, Lubor a kol. *Měnová integrace. Náklady a přínosy členství v měnové unii*. Praha: C. H. Beck, 2007. ISBN 978-80-7179-560-5.
- LIŠKA, Václav a Petr VINŠ. *Rating*. Praha: C. H. Beck, 2005. ISBN 80-7179-807-X.
- MALÝ, Jiří. Krize eurozóny, makroekonomické nerovnováhy v EU a budoucnost evropského sociálního státu. *Krize eurozóny: současný stav a perspektivy*. Praha: NEWTON College, a. s., 2013, str. 13-33. ISBN 978-80-87764-01-5.
- MISES, Ludwig. *Lidské jednání: Pojednání o ekonomii*. Praha: Liberální institut, 2006. ISBN 80-86389-45-6.
- OCHRANA, František a kol. *Veřejný sektor a veřejné finance*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2010. ISBN 978-80-247-3228-2.

PALATKOVÁ, Monika. *Marketingový management destinací*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2011. str. 208. ISBN 978-80-247-3749-2.

POLOUČEK, Stanislav a kol. *Peníze, banky, finanční trhy*. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-152-9.

ŠEVČÍKOVÁ, Michaela. *Five crises of the European integration process*. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, Nakladatelství Oeconomica, 2015. str. 170. ISBN 978-80-245-2098-8.

ŠICHTAŘOVA, Markéta a Vladimír PIKORA. *Všechno je jinak, aneb co nám neřekli o důchodech, euru a budoucnosti*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2011. ISBN 978-80-247-4207-6.

ŠVIHLÍKOVÁ, Ilona. Veřejné dluhy, „bankroty“ států a možná řešení. *Praha: Vysoká škola mezinárodních a veřejných vztahů Praha, o.p.s.* [online]. 31. 7. 2011 [cit.: 15. 3. 2016]. Dostupné z: <http://www.vip-vs.sk/clanky-prispevky-blogy/106-svihlikova-i-verejne-dluhy-bankroty-statu-a-mozna-reseni>.

URBAN, Jan. *Teorie národního hospodářství*. 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. str. 480. ISBN 978-80-7478-724-9.

Elektronické zdroje

CENTRAL STATISTICS OFFICE. *Population and Migration Estimates* [online]. Cork: Central Statistics Office, 2015 [cit.: 24. 4. 2016]. Dostupné z: <http://www.cso.ie/en/releasesandpublications/er/pme/populationandmigrationestimatesapril2015/>.

CENTRAL STATISTICS OFFICE. *Government Finance Statistics - Annual* [online]. Cork: Central Statistics Office, 20. 4. 2016 [cit.: 25. 4. 2016]. Dostupné z: <http://www.cso.ie/en/releasesandpublications/er/gfsa/governmentfinancestatisticsapril2016/>.

ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Srovnávací tabulka ratingového ohodnocení vybraných zemí* [online]. ČNB, 2016 [cit.: 3. 3. 2016]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/mezinarodni_vztahy/rating/.

HELLENIC STATISTICAL AUTHORITY. *The Greek Economy* [online]. Piraeus: Hellenic Statistical Authority, 27. 11. 2015 [cit.: 20. 4 2016]. Dostupné z: http://www.statistics.gr/documents/20181/1234955/greek_economy_27_11_2015.pdf/86d319f7-8774-46e8-88f4-726182ee41e0?version=1.0.

MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Státní rozpočet 2015 v kostce* [online]. Praha: Ministerstvo financí České republiky, 2015 [cit.: 25. 3. 2016]. Dostupné z: <http://www.mfer.cz/cs/o-ministerstvu/vzdelavani/rozpocet-v-kostce/statni-rozpocet-v-kostce-2015-2117>.

S&P Global Ratings Definitions. *New York: Standard & Poor's Ratings Services* [online]. 16. 2. 2016 [cit.: 1. 3. 2016]. Dostupné z: https://www.standardandpoors.com/en_US/web/guest/article/-/view/sourceId/504352.

Resident population. *Statistics Portugal* [online]. 2015 [cit.: 25. 4. 2016]. Dostupné z: https://www.ine.pt/xportal/xmain?xpid=INE&xpgid=ine_indicadores&contexto=pi&indOcorrCod=0008273&selTab=tab0.

Portuguese National Accounts - ESA2010, base 2011. *Statistics Portugal* [online]. 2014. [cit.: 25. 4. 2016]. Dostupné z: https://www.ine.pt/xportal/xmain?xpid=INE&xpgid=ine_cnacionais2010&contexto=si&selTab=tab1&perfil=220677337&INST=220618891.

CHANCELLOR, Edward. *Reflections on the Sovering Debt Crisis* [online]. New York: Reuters, 2010 [cit.: 1. 3. 2016]. Dostupné z: <http://blogs.reuters.com/felix-salmon/files/2010/07/chancellor.pdf>.

MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Státní rozpočet 2015 v kostce* [online]. Praha: Ministerstvo financí České republiky, 2015 [cit.: 25. 3. 2016]. Dostupné z: <http://www.mfer.cz/cs/o-ministerstvu/vzdelavani/rozpocet-v-kostce/statni-rozpocet-v-kostce-2015-2117>.

MINISTRIE, CROWN FINANCIAL. *Bankruptcy* [online]. Knoxville: Crown Financial Ministries, 2003 [cit.: 26. 02. 2016]. Dostupné z: <http://www.crown.org/Portals/0/docs/downloads/Bankruptcy.pdf>.

OECD Best Practices for Budget Transparency. *France: OECD* [online]. 2002 [cit.: 30. 3. 2016]. Dostupné z:

<https://www.oecd.org/gov/budgeting/Best%20Practices%20Budget%20Transparency%20-%20complete%20with%20cover%20page.pdf>.

PEREIRA, Paulo T. a Laura WEMANS. Portugal and the Global Financial Crisis – short-sighted politics, deteriorating public finances and the bailout imperative. *Lisabon: School of Economics and Management* [online]. 2012 [cit.: 25. 4. 2016]. Dostupné z:

<http://pascal.iseg.utl.pt/~depeco/wp/wp262012.pdf>.

S&P Global Ratings Definitions. *New York: Standard & Poor's Ratings Services* [online]. 16. 2. 2016 [cit.: 1. 3. 2016]. Dostupné z:

https://www.standardandpoors.com/en_US/web/guest/article/-/view/sourceId/504352.

Greek debt spirals after Olympics. *BBC News* [online]. 12. 9. 2004 [cit.: 20. 4. 2016].

Dostupné z: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/business/3649268.stm>.

Končí záchranný program pro Řecko, které má splatit dluh MMF. *E15* [online]. 30. 6. 2015 [cit.: 20. 4. 2016]. Dostupné z: <http://zpravy.e15.cz/zahranicni/ekonomika/konci-zachranny-program-pro-recko-ktere-ma-splatit-dluh-mmf-1204797>.

Na krizi doplácí i portugalské děti - do školy chodí hladové. *Česká televize* [online]. ČT, 26. 1. 2013 [cit.: 25. 4. 2016]. Dostupné z:

<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/1121235-na-krizi-doplaci-i-portugalske-deti-do-skoly-chodi-hladove>.

REYNOLDS, Emma. A dark Olympic legacy for Greece. *Surry Hills: News* [Online]. 15. 7. 2015 [cit.: 20. 4. 2016]. Dostupné z: <http://www.news.com.au/sport/sports-life/a-dark-olympic-legacy-for-greece/news-story/8dcf6d1e8df9fe2e0f93ff12e74b1b72>.

Řecko a Brusel se dohodly: Záchranný balíček výměnou za tvrdé reformy. *Česká televize* [online]. 13. 7. 2015 [cit.: 20. 4. 2016]. Dostupné z:

<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/archiv/1560776-recko-a-brusel-se-dohodly-zachranny-balicek-vymenou-za-tvrde-reformy>.

Sovering default-the dark side of globalization and capitalism. *All I Say is* [online]. 28. 8. 2015 [cit.: 12. 4. 2016]. Dostupné z: <http://www.allisayis.com/sovereign-default-the-dark-side-of-globalization-and-capitalism/>.

SEDLÁČEK, Tomáš. Euro není příčinou krize. Jen její obětí. *Praha: Aktuálně.cz* [online]. 1. 12. 2011 [cit.: 3. 4. 2016]. Dostupné z: <http://blog.aktualne.cz/blogy/tomas-sedlacek.php?itemid=14934>.

Irsko. *Evropská unie* [online]. 2016 [cit.: 20. 4. 2016]. Dostupné z: http://europa.eu/about-eu/countries/member-countries/ireland/index_cs.htm.

Portugalsko. *Evropská unie* [online]. 2016 [cit.: 25. 4. 2016]. Dostupné z: http://europa.eu/about-eu/countries/member-countries/portugal/index_cs.htm.

Řecko. *Evropská unie* [online]. 2016 [cit.: 20. 4. 2016]. Dostupné z: http://europa.eu/about-eu/countries/member-countries/greece/index_cs.htm.

Mandatorní výdaje. *Praha: Informační centrum vlády* [online]. 2016 [cit.: 3. 4. 2016]. Dostupné z: <http://icv.vlada.cz/scripts/modules/advice/detail.php?id=647>

Analyzované články

iDNES.cz a ČTK. Eurozóna přiklepla Řecku pomoc. Dalším krizím chce bránit zpřísněním pravidel. *Praha: iDNES.cz* [online]. 8. 5. 2010 [cit.: 21. 4. 2016]. Dostupné z: http://ekonomika.idnes.cz/eurozona-priklepla-recku-pomoc-dalsim-krizim-chce-branit-zprisnenim-pravidel-1hg-/eko_euro.aspx?c=A100508_075938_eko_euro_mad

Eurozóna má plán, jak zabránit v budoucnu dalším Řeckům. *Praha: Aktuálně.cz* [online]. 8. 5. 2010 [cit.: 21. 4. 2016]. Dostupné z: <http://zpravy.aktualne.cz/ekonomika/svetova-ekonomika/eurozona-ma-plan-jak-zabranit-v-budoucnu-dalsim-reckum/r~i:article:667756/>

«Ναι» στο μηχανισμό στήριξης 110 δις. Ευρώ. *Nooz.gr* [online]. 8. 5. 2010 [cit.: 21. 4. 2016]. Dostupné z: <http://www.nooz.gr/economy/nai-sto-mixanismo-stirixsis-110-dis-euro>

BRANDEJSKÁ, Anna a ČTK. Rozhodnuto: Eurozóna do Irska napumpuje desítky miliard eur. *Praha: iDNES.cz* [online]. 21. 11. 2010 [cit.: 21. 4. 2016]. Dostupné z: http://ekonomika.idnes.cz/rozhodnuto-eurozona-do-irska-napumpuje-desitky-miliard-eur-pll-/eko-zahranicni.aspx?c=A101121_201038_eko-zahranicni_abr

SKÁLOVÁ, Veronika. První peníze dorazí do Irska v lednu, slibuje Brusel. *Praha: Aktuálně.cz* [online]. 22. 11. 2010 [cit.: 21. 4. 2016]. Dostupné z: <http://zpravy.aktualne.cz/ekonomika/svetova-ekonomika/prvni-penize-dorazi-do-irska-v-lednu-slibuje-brusel/r~i:article:683518/>

DOYLE, Kilian. Irish application for IMF/EU rescue package approved. *The Irish Times* [online]. 21. 11. 2010 [cit.: 21. 4. 2016]. Dostupné z: <http://www.irishtimes.com/news/irish-application-for-imf-eu-rescue-package-approved-1.867647>

HORÁČEK, Filip. EU zachraňuje v pořadí třetí zemi. Portugalsku dá 78 miliard eur. *Praha: iDNES.cz* [online]. 4. 5. 2011 [cit.: 21. 4. 2016]. Dostupné z: http://ekonomika.idnes.cz/eu-zachranuje-v-poradi-treti-zemi-portugalsku-da-78-miliard-eur-pb0-/eko_euro.aspx?c=A110504_084145_eko-zahranicni_fih

TOMAN, Karel. Potvrzeno: Záchrana Portugalska bude stát 78 miliard. *Praha: Aktuálně.cz* [online]. 5. 5. 2011 [cit.: 21. 4. 2016]. Dostupné z: <http://zpravy.aktualne.cz/ekonomika/ceska-ekonomika/potvrzeno-zachrana-portugalska-bude-stat-78-miliard/r~i:article:699120/>

CRISÓSTOMO, Pedro. Ajuda a Portugal será de 78 mil milhões. *PÚBLICO* [online]. 3. 5. 2011 [cit.: 21. 4. 2011]. Dostupné z: <https://www.publico.pt/economia/noticia/ajuda-a-portugal-sera-de-78-mil-milhoes-1492544>

Seznam obrázků

OBR. 2. 1 ČLENĚNÍ VEŘEJNÉHO ROZPOČTU.....	16
OBR. 3. 1 ŘECKÁ EUROMINCE.....	28
OBR. 3. 2 FOTOGRAFIE K ČLÁNKU O BRUSELSKÉM SUMMITU	30
OBR. 3. 3 PORTUGALSKÝ FOTBALISTA K ČLÁNKU O DLUHOVÉ KRIZI.....	39

Seznam grafů

GRAF 3. 1 ČETNOST ČLÁNKŮ O ŘECKU VE VYBRANÝCH ELEKTRONICKÝCH MÉDIÍCH ZA OBDOBÍ KVĚTEN 2010	31
GRAF 3. 2 ČETNOST ČLÁNKŮ O IRSKU VE VYBRANÝCH ELEKTRONICKÝCH MÉDIÍCH ZA OBDOBÍ LISTOPAD 2010	36
GRAF 3. 3 ČETNOST ČLÁNKŮ O PORTUGALSKU VE VYBRANÝCH ELEKTRONICKÝCH MÉDIÍCH ZA OBDOBÍ KVĚTEN 2011	42

Seznam tabulek

TAB. 2. 1 UKÁZKA VYBRANÝCH RATINGOVÝCH HODNOCENÍ U VYBRANÝCH AGENTUR	13
---	----

Seznam zkratek

ČTK	Česká tisková kancelář
EU	Evropská unie
ECB	Evropská centrální banka
ERM II	Evropský mechanismus směnných kurzů II
MMF	Mezinárodní měnový fond
PASOK	Panhelénské socialistické hnutí
SYRIZA	Koalice radikální levice

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové (bakalářské) práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 6. 5. 2016

.....
jméno a příjmení studenta